

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ahmad Hossain
Malawalli
No. 1, 1st Floor, Malawalli

کشف الظلم

در حالات بابرکات حضرت مصباح العاشقین چشتی قدس اللہ سرہ
حسب فرمایش جناب نواب سید مرتضیٰ خان صاحب رئیس بھوپال

((باہتمام))

قاری محمد عبدالولی بن علامہ آسی مرحوم و مغفور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

M.A.LIBRARY, A.M.U.

PE10556

الحمد لله الذي بسبح له في السموات وما في الارض وبسببه الملكة يحيى من نساء ويحيى من نساء وله الملكة
المقرن له النبي والمرسلون بحمدونه وله الاولياء والعارفين بذكره والصلاة والسلام
من الازل الى الابد على افضل الانبياء والمرسلين الذي قال الله عز وجل في شأنه لولاك لما خلقت
الافلاك وان الله وطلائكة يصطلون على النبي يا ايها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليماً وعلى آله الطاهرين
وعلى اصحابه الاكابر وازواجه امهات المؤمنين ومن تبعهم الى يوم الدين اما بعد فيكون في حقهم حق كسائر
استانته جناب اقدس من ان مظهر مراتب جلال وجمال هادي طرق مقاصد الاعمال مرشد مطالب العلم
مصباح محاسن عاشقان سراج زمرة عارفان قدوة السالكين مرشد محض حضرت مصباح العارفين
داد الله تعالى افاضاته وافاضته وشرفه ومجده وادام الله تعالى ضياء وجوده في قلوب اشتاقين متراقيين
ومستزايين اوجيه الدين بن سيد نظام الدين كه اكثر اوقات وجميع محبان ومصاب ذوق ووجدان بعضه
رسائل حالات بزرگان سلف وطفوفات ايشان چنانچه كتاب تذكره الاولياء ورساله حضرت قطب الاقطاب
چيز بخير رساله حضرت نصير الدين محمود ووده چيز رساله دلاوي رحمه الله عليه ورساله
محيي الاسلام مولانا بنده شيخ محمد سعد الدين خير آبادي كه بسبب از اخوات مولانا بنده شيخ محمد
بنده رحمه الله عليه ورساله قوام الدين كهنوي رحمه الله عليه وروسي مندرج ساخته بتكرار تذكره اوقات

وقت غرض شد و مرضی جمیع حاضران مجلس در آن صاحبزاده عالی انتساب شیخ فخرالدین اولیا برادرزاده
 حضرت مخدومی و صاحبزاده شیخ عبدالرزاق و شیخ عبدالرحیم فرزندان رشید حضرت مخدومی و شیخ
 فخرالدین قنوجی و شیخ حسام الدین قنوجی و حاجی چاند و حاجی عثمان بر این سہن قرار یافته کہ مایان نیز کتابی
 مشتمل بر بعضی احوالات مرضیہ قدسیہ حضرت مخدومی جمع نمایم و ہم از عبادات و اوراد و اشتغال و خوارق
 عادات حضرت مخدومی و مرشدان سلسلہ عالیہ کہ بالمشافہ دیدہ و از زبان مبارک حضرت مخدومی شنیدہ
 در آن ثبت و ضبط باید ساخت و این بخت ہیچان را باین سعادت عظمیٰ مامور ساختند چون این امر
 واجب الاطاعت و ثمرہ سعادت بے بدل بود اجابت نمود و عزیمت بر آن مصمم و اہتم فامای اجازت
 و بے اطلاع جناب حضرت مخدومی کہ مبادا خلاف مرضی شریف بودہ باشد تقویٰ باللہ منها جرات نہ نمود
 و چند سال در معرض توقف و تعطیل ماند و این داعیہ پر یایہ بنہاد ہر یک مستور و مکرور بود بعد از منہ
 معدودہ صاحبزادہ معزالشیخ فخرالدین ابن شیخ اولیا کہ از ایام طفولیت در بر شریف پرورش و
 تربیت یافته و بلطف خاص ممتاز و سرفراز انداستد عاسے یاران و عدم اقدام این بخت جناب
 حضرت مخدومی عرض رسانیدہ در جواب فرمودند کہ این شیوہ شیخان و روش بزرگان اہل کمال است
 فقیر از ہر دو خالی و چہ وصلہ ہمسری با ایشان موجب تصور و قوت درست چندی دیگر این مطلوب مرغ
 مایان در تعویق ماندہ اتفاقاً بعد نماز مغرب بحسب معمول حضرت مخدومی فاتحہ بارواح ابا و اجداد پیران
 و مرشدان میتخواندیم و بعضی یاران در ترتیب اسماء شریف ایشان خطا کردند و بعضی ہا را پس پیش
 ذکر کردند حضرت مخدومی فرمودند کہ چنانا ما بزرگان ترتیب یاد نکردید عرض کردیم کہ مایان اسہو نہی
 غالب است باین واسطہ میخواہم کہ درین باب رسالہ بنویسم و از انجہ از زبان مبارک شنیدیم و ران
 ثبوت نمایم تا وقت دیگر بایان را و آیندگان را یادگاری و فائدہ از آن بگیریم فرمودند کہ مضائقہ ندارد
 بشرطیکہ در سدو مبالغہ نہ کنید و از حد صدق تجاوز نکنید الحمد للہ و الممتہ کہ دعوت بدرجہ اجابت رسید
 بنا بر آن این بخت بحسب استعداد ناقصہ و قابلیت قاصرہ عنان ہمت و میان غریمت بہمت مقاصد
 مرغوبہ و مطالب مقصودہ معطوف و استوار ساختہ خواہم انچہ کہ واقعات و تذکرات در علم این بخت

آمدہ یا از ایران و طالبان کہ مدام در سفر و حضر ملازم خدمت شریف ماندہ باین تحیف رسیدہ بر صفحہ
 قرطاس بقید قلم در آوردین اثناے حضرت مخدومی بیاران تلقین طریق اربعین فرمودند و بندہ نیز
 درین امور مشغولی گرفت حالتی روداد کہ چار سال حواس ظاہری برجا نبود و اکثر یاران ترحم
 میکردند و آب و غورش بدستہا خود بخورانیدند بعد از چار سال بفضلہ تعالی و بتوجہ خاص مرشدی
 حضرت مخدومی سلمہ اللہ تعالی ازان حالت بسوسے مخدومی صورت میل نمودیم و بحالت افاقت و سلو
 رجوع آوردیم و باز بران مقصد مرغوب بہت نمود و چند اجزای از اکثر احوالات حیات بحضور حضرت
 مخدومی تسبیح نمودیم و نیز بعضی رویداد بعد از وفات بران ایزاد نمودیم کہ ہر یک ازان فائدہ گیرند
 بود زمان ابتداء تالیف این یاد ہم بیع الاول سنہ ستہ و ثلثین و تسع مائہ و اتمس از صاحبان اہل
 ذوق و وجدان آن دارم کہ اگر از مطالعہ رسالہ متبرکہ خط و نصیبہ حاصل نمایند باین تحیف را از خاطر
 دریا مقاطر محو نمایند و بدعا خیر یاد آرند و بہت تمین و مناسبت اہم شریف موسوم گشت بہ صبح
 اعاشقین فی الصباح احوال السالکین مرتب گشت بر چار مقالہ مقالہ اولی وادے در بیان نسب شریف
 و ذکر آبای و اجداد و عزیمت ہندوستان و ذکر استفادہ و ارادہ از مرشدان طریقت و حصول کمالات
 و ظہور خوارق عادات و توطن گرفتن بملاہ ہندوستان و تاریخ وفات و بیان سنین بقاعے شریف
 و توابع آن مقالہ ثانیہ در بیان احوال پیران طریقت و مرشدان حقیقت این سلسلہ شریفہ از
 شیخ حضرت احمد راوی و حضرت شیخ جلال گجراتی تا احوال حضرت خواجہ بزرگ خواجہ معین الحق والدین
 چشتی صاحب ولایت ہند و ولادت تا وفات ہر یک و بعضی معاصرین دیگر کہ فیما بین خود ہا ملاقات
 کردہ اند رحمۃ اللہ علیہم جمعین مقالہ ثالثہ در بیان عبادات و اوراد ظاہری و ریاضات باطنی و
 طریق اشتغال جہ و خفی کہ بحضور مخدومی رسیدہ و مدائمت بران داشتہ و طالبان و مریدان را تعلیم
 نمودہ اند مقالہ رابعہ در بیان احوال مریدان و رفیقان و معبان کہ محض بواسطہ محبت و اخلاص حضرت
 مخدومی از مکانات خود ہا جدا شدہ و ہمساگی حضرت مخدومی درین مقام غنیمت شمرده و ماتو فیقہ
 الا باللہ والیہ المبدأ و المآب و ہو اعلم بحقیقت الحال مقالہ اولی در بیان نسب شریف

و ذکر آباء و اجداد و عزیمت ایشان به هندوستان و ذکر استقاده و اراده از مرشدان طریقت و حصول کمالات
 و ظهور خوارق عادات و توطن گرفتن به بلاد هندوستان و تاریخ وفات و بقای شین و توابع آن و در ۱۵۳۰
 که جمادولین حضرت فخرالدین شیخ احمد صوفی قرطبی نسب بود پدید واسطه بحضرت امیر المومنین ابو بکر صدیق
 رضی الله عنه میرسد مدتی ندید و زمان بعید بر حکومت اطراف و بلاد روم گذرانیدند و علم ریاست ملک
 برافراخته روزی بایک درویشی که جامع بود میان ظاهر و باطن و صاحب لفظ و لسان ناطق اتفاق
 ملاقات افتاد سخنان لطیف و نصایح دلپذیر از آن درویش در نهاد شریف ایشان اثری تمام نشد
 ریاست حکومت روم را بر باد داد تمامی اسباب اجناس و نفوذ پیراه خدا صرف نمود و ترک تجربه و کسب
 ریاضات و مجاهدات مشغول گرفت و در خدمت اکثر بزرگان آنجا و دیار بهره حاصل نمود و دولت باطنی
 و اصل ساخته تا که بشاه احمد صوفی مشهور و معروف گشت در آخر عمر در نواحی روم صحرانشین شده و
 همانجا وفات یافت از اولاد او اولاد شریف ایشان هر یک صاحب طریق و شیوه و دویزه نشین شدند بعضی
 بریاست آباء فی قائم ماند و بعضی بولایت دیگر تشریف بردند و فرزندان اول شیخ سعید که صاحب علم ظاهر و
 باطن و در علم قرائه فوقیه تمام داشت بطرف بغداد تشریف آوردند از جهت قابلیت که داشت بمصاحبت
 سلطان وقت ملازم گردیدند بزرگی و پایه نجابت از حسین حسین او مشاهد و مبرهن بود بدیادی سلطان
 وقت قبولیت یافت و فرزند دوم شیخ احمد صوفی رحمه الله علیه شیخ شهاب الدین مکی است مدتی
 در تحصیل علوم و کسب ریاضات محنت بسیار کشیده صاحب علم حدیث بنظیر بود در کعبه شریفه علم حدیث
 تعلیم مینمود و زهد و در عداقت ظاهر بی درجه تمام داشت بحدی که امامت مصلی شافعیه بدو تفویض نمود
 جماعه کثیر در صحبت شریف ایشان مستفید شدند در وقت هفتاد سالگی سنت عقد نکاح بجا آورد و سه دختر
 و یک پسر به شیخ فخرالدین متولد شدند بعد وفات یافت در بقیعه مزار دارد و میرزا و میرک به شیخ
 فخرالدین بعد وفات پربه تحصیل علوم دینی سعی نمود و اکثر احادیث و مسائل فقهیه و گرفت و بپایه
 سالگی بر دست شیخ حسن روی بیعت نمود و در لعینت است و چندگاه کرسنگی و تخریب جسمانی پیشه گرفت
 فقیر بنظیر و کامل وقت دیگرانه دهر بود و حوصله عالی داشت تقاضاست که روز بیعت بخدومت

شیخ حسن رومی رحمۃ اللہ علیہ عرض نمود کہ ما محض بر حصول بیعت و ادائے سنت سلف اکتفا کرنے نایم
 بلکہ مراد من متابعت دین اسلام و حصول طریقہ باطن است در علم فقر چنان مشتق و مخفی اختیار نمود کہ
 از حد بشمار افزون توان یافت مقدار وقت و صاحب توکل و کرامات بود و بلفظ شاہی ملقب گشت
 نقیض است کہ روزی بخدمت پیر خود عرض نمود یا حضرت شیخ من مراد من ہنوز نامراد است و مراد
 من ہنوز ناتمام یعنی در مراتب درویشی کہ دریائے قلمزم است و حدی و نہایتی ندارد سیری نمیشود
 و آسودگی نمی آید بلکہ روز بروز جوش زیادہ و جوش تازہ میشود شیخ رحمۃ اللہ علیہ جواب فرمود
 آری مراد من نامراد است و مراد من ناتمام ہر کما کہ سید الانام محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود
 ما عرفناک حق معرفتک و ما عبدناک حق عبادتک پس بدیگرے چہ مجال آن باشد کہ باین پایہ بلند پایہ
 برسد و دولت درویشی کہ عبارت از عرفان حق بود چنان بدست آرد کہ فوق اذان متصور نہ باشد و
 عالم فقر دریائے قلمزم بلکہ زیادہ از آنست و فقیر بنبال مستقی است پس دعوی سیری ازان دلیل
 کم ظرفی و حرمان است حضرت مولوی روم درین باب خوش فرمود بیت ہر کہ جز ما ہی ترا بش سیر
 شدہ و وانکہ بے روز نیست روزش دیر شدہ پس کمال آنست کہ خود را از ہمہ کم داند و کم خواند و
 مدام بجز و قصور مقرر ماند سایہ میر صاحبے را پر سید کہ فقر حبیبیت و فقیر گیسیت فرمود انکہ خود را از
 ہمہ حقیر و فقیر تر شمارد و وفات شاہ فخر الدین بہم جہادی الثانی ۷۹۹ھ منسبت بہ واقع گشت در شام
 مرادار و روز اولاد شریف ایشان شیخ او ہم دانا صاحب صورت ظاہری و سیرت باطنی زیر کرد و دانا
 و در علم تعبیر رو یا حشیۃ تمام دہشت ہر کار ائمہ و کاری صعب در پیش مے آمدی و یاد در تعبیر خواب فرو
 مے آمدی بخدمت او اظہار میساخت بفضل آلنی بحسب فرمودہ شیخ بطور مے آمد باین جہت بلفظ دانا
 مشہور و معروف گشت وفات او در شام واقع شد نیم ماہ رجب المرجب اما سن و فاقش با ثبات رسید
 رحمۃ اللہ علیہ و علی اسلافہ و فرزند بزرگ ایشان شیخ شہاب الدین زاہد است شیخ جان بد
 و بلاد قریات گردیدہ و بزرہ و تقوے یگانہ و ہر بود بعد وفات پدر خود قصد سفر دامن گیر او شدہ
 بنواحی عرب رسیدہ و رانجا موافق ضرورت علم دین آموخت و مدتی در کتبہ شریفہ جاروب کشیدہ

طواف خانه بیت الله را بسیار نمود بعد از آن برفاقت قافله حاج هند قصد هندوستان کرد متی بزیارت
 خواجہ بزرگ معین الحق والدین رحمہ اللہ علیہ میاد آئی مشغول نمود و آنجا بخدمت شاہ غشق اللہ نام
 درویش بود از او تعلیم ذکر آئی گرفت و لولہ شوق در افروزی ترقی افروختی کہ از اختیار او برد و چون
 حالت بخودی بشهر بہار رسیدہ مدتی بروگذشت کہ سنت پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بجا آورد و با
 دختر ملا شیخ نور اللہ عقد نکاح کرد چہار پسر و یک دختر از آن منکوحہ متولد شدند پسر بزرگ ایشان شیخ
 داؤد است خود شیخ با دو پسران و در حادثہ فاضی آنجا کہ با کفار فجا در پیش آمدہ بود شہادت یافت و
 براستی و درستی چنان معروف و موصوف بود کہ بشہید حق کوئی ملقب شد و پسر سوم را نیز در همین
 حادثہ کہ مذکور شد تیری بسزاف اورسیدہ چند سال بعد از وی بزیست فاما امید تو اللہ و تامل از او
 منقطع گردید و دختر را بشیخ برمان الدین پسر ملا کبیر نکاح کردہ داد و چون آنحضرت مخدومی البقاہ اللہ
 علی سریر ارشاد سے ازین راہ بطرف مشرق باشتیاق حضرت مرشد مرشدے شاہ جلال گجراتی رحمہ اللہ
 علیہ و برکاتہ اتفاق سفر افتاد و در شہر مذکور مقامات چند فرمود و اندوہال شیخ شہاب الدین و اولاد ایشان
 استفسار نمودند چہین قدر دریافت کردیکہ تحریر در آمدہ شیخ داؤد و پسر چہارم شیخ شہاب الدین شہید
 زاہد کہ جد حقیقی بلا واسطہ آنحضرت مخدومی است و پسر بزرگ ترین شیخ شہاب الدین شہید است رحمہ اللہ
 علیہ از ایام طفولیت طریقہ آبے و میراث پدری از آثار و اطوار او ظاہر و آشکارا بود و از حد بلوغ بقید با
 نماز و اوراد و وظائف مرغوب ایشان بود تا کہ بہ بست ساگی رسیدہ و بعد سلطان فیروز شاہ بدار الخلافہ
 دہلی تشریف آورده بود و مدتی در آن شہر گذرانیدہ بعدہ در قصبہ پانی پت ورود فرمود و بجائے شوق
 انگیز و مردم النہر بسیار با اخلاق حمیدہ و اوضاع پسندیدہ دریافتند و آب و ہوا آنجا بسیار خوش و موافق
 مزاج شریف آمد قصد ہتقامت آنجا کرد و بر ترک توطن شہر بہار عہد بستند مردم آنجا کہ آثار شرافت
 و نجابت از آئین حضرت شیخ ظاہر و از جمین ایشان باہر بود و مشاہدہ کردند بیکلافانہ پیغام کردند و
 استدعائے نمودند کہ خود جو ان صلاح و نجیب آمد و ارادہ توطن اینجا کردند بفرمانند تا بجائے نیک متناہ
 حال ایشان بود بچونیز نکاح ایشان کنیم گفتہ اینہارا قبول کردند و فرمودند بشرط صلاحیت و نجابت

و خیر پس بنظر شیخ زین الدین عثمانی نامزد کردند بعد ترتیب عقد نکاح ساختند اکثر اوقات بزبان مبارک
 آنحضرت مخدومی بوقت فاتحه که معمول بعد نماز فجر و بعد مغرب مقرر بود نام جده شریفیه میفرمودند مسماة
 بی بی چاند تا بهر یک از فرزندان عالی انتساب و از سامعان و تاجران رفاقت کند و بهره سعادت ببرد
 و در محله سرای کافوری خوابگاه و فائزانه براس فقر او در وصا در مرتب ساختند و بسیار
 مخلصان و معتقدان ایشان به بسیاری شیخ ابادی گرفتند و نیز چند خانه نور باقان و تره فروشان و غیره
 از حسن اخلاق شیخ درهما بخا آباد شدند بعد چند سال آرزو که اولاد مستولی حال ایشان شد فرزندان
 بسیار از آن منکوحه متولد شدند فاما بحسب ارادة الله هم در ایام طفولیت و صغر سن وفات یافته بودند
 درین آرزو که نماز را رزق شدند بحسب اتفاق حسن درویشی بلند قامت و سفید و روشن رفته و چوبه
 دراز که از دو قد آدم زیاده خواهد بود بطور عصبانیت و بر تعلین چوبی سوار بنام شاه مکن از بلاد
 مغرب رسیده گفت با شیخ سوای کن و آنچه که درین مدت مناس آن داری بخواه فرمود عاقبت بخیر میخواست
 گفت دیگر گفت فرزندی میخواهم که بدعا او عاقبت بخیر شود و هم در دنیا نامور و از او بود باشد
 گفت نزد من بآئی نزدیک او رفت شش بر پشت شیخ زد و گفت داوم فرزند می و فرزندان فرزندی
 همین الفاظ چندین کرات تکرار نمود و از بلند و این کلام درویش اشارت از آن است که همچنین فرزندی
 خواهد بود که سلسله اولاد او انشاء الله تعالی مدت مدید جاری خواهد ماند پس بفضله تعالی در همین سال
 فرزند در صوف بصفات حمیده و پسندیده متولد شد نام او بنا بر وجهی که مذکور شد مکن کرد و شیخ مکن
 رحمة الله علیه و فقیه مذهب ساله شد شیخ داود پدر بزرگ شان از دار قضا بدار البقا رحلت نمود و بیستم
 شعبان امضا سال به قصد و هشتاد و هفت شیخ مکن در خانه شیخ زین الدین جدمادری خود تربیت یافته
 همین توجه درویش و بحسب استعداد کامل اکثر کتب فارسی و عربی در دوازده سالگی تمام کرد و آنچه که لازم
 اخلاق شایسته و اطوار ابار و اچاد بود بجا آورد و سرای کافوری را از سر نو احداث و آباد ساخت و
 بسیار عروسان آبادی گرفتند و بنظر حافظ محمد نعیم بن شیخ برهان الدین برادر زاده شیخ زین الدین
 عثمانی مسماة بی بی صالحه رحمة الله علیه نامزد کردند بعد از فراغت علم بایحتاج الیه عقد نکاح کرد و از ایشان

آنکه اولاً یک مسمای ماه بی بی خدیجه متولد شد و همون جابے باشیج بازید روحانی نامزد کرد تا وقت
رواگی حضرت مخدومی زاد الله افادته بعد شهادت مرشد بنظیر حضرت مخدوم مخدومنا شیخ جلال گجراتی رحمه
الله علیه بطون این دیار می وزنده بود بعد وفات کرد و نیز از بطن شریف ایشان شیخ نور اولیا که شیخ اولیا
معروف است متولد شدند و نیز با همشیره شیخ بازید مسمای عظیمه بی بی نامزد کردیده از ایشان اولاد بسیار
شدند فاما صاحبزاده عالی قدر شیخ فخر الدین سلمه الله تعالی در حضور سی جناب حضرت مخدومی محترم تقایم
و بزریر سایه شفقت تربیت کمال یافته و به پایه فرزندی سرفراز گشت ریاضات و تحصیل علوم دینی
و ارشاد معانی و طریق سبوت هم از جناب حضرت مخدومی استفاده نمود و بسیار با طلباء و فقرا متواضع و
خوش اخلاق و صاحب جود و سخاوت و باعث ترغیب تحریر این رساله متبرکه و موکه حال این شریف
الله بجدیکه اکثر از چیزها باز داشته در تمامی آن میگوید و اکثر چیزها که باین شریف بروجه مشکوک معلوم
بود و چنانچه در بعضی اقربا و بیان اسماء شریف ایشان اشتباه بود و ایشان تحقیق می نمایند و
رفع توهمات می سازد جزئی الله تعالی له و له و لیسایر الطالبین خیر الخیر از و نیز از بطن شریف ایشان
حضرت مخدومی شیخ محمد مصباح العاشقین ادام الله فینا علی سریر هدایت الطالبین و ارشاد
المریدین و زاد الله بركات وجوده مراتب حقایق الباطنیه و دقائق الوجودیه فی قلوب المشتاقین این
یار رب العالمین یا غیاث المستغیثین معلوم نمایند که این نجف بمقدور راجع مقدور که بیان احوال شریف
بنوک قلم در آورده از حد تحریر بیرون و از احاطه تقریر افزون است فاما بالضرورة بنا بر یادگار سه
آیندگان شمه از آن منو لیسیم چونکه آنحضرت مخدومی در بطن شریف هفتماه شدند ملا محمد سعید که بزرگ
صاحب کمال آنشهر بود و در ثواب دید که در خانه شیخ درخت خرما راست و درست و بلند بسیار ستاده
و میوه های او بر زمین میریزند و همه مردم می چینه و میخورند و صبح تعبیر فرمود که اکثر مردم زیر سایه قرنه
شیخ فیض نیاب شوند و بهره شیرینی سعادت حاصل نمایند چونکه در ماه محرم الحرام تاریخ نوزدهم سنه
بشت قصد و ده بهجود بر چهارم بود و آمد جان پدر بزرگ و دیگر اقربا و بسیار خوش و خرم گردیدند
ملا محمد سعید در بر گرفت و ناله بار اذان بگرفت راس و تنه بار اقامت بگوش چپ بخواند و دعای بسیار

کرد و نیز اول طریقه مکتب نشینی بخدمت ایشان نمود بحسب مجازت انجمن پزیرین کتب فارسی و صرف خود و بعضی از
 کتب فقه بخواند و حضرت شیخ منکن پدر بزرگ از راه شفقت پدری و ارتباطات شباب آنحضرت مخدومی با اختر
 و خیر حافظ محمد نعیم مذکور کرد خدا کرد و آنحضرت مخدومی را غلبه شوق تعلم علم بدرجه تمام بود و از این پس فاطمه فرمود
 و از فرموده پدر بزرگ از اخراجات هم نور زیده آخرش میلاد لاهور و ملتان روانه گشته در آنجا بهرگاه
 شیخ الشیوخ شیخ الاسلام حضرت بهاء الدین ذکر یا قریشی خلیفه شیخ شهاب الدین مہرودوسه سال
 اولیا ہند رحمۃ اللہ علیہ استقامت نمود و بخدمت جامع العلوم مولوی حسین کہ از گیارہ وقت و علامہ فخر
 بود تمامی علوم فقه و احادیث و غیرہ علوم تدریس تحصیل فرمود بعد بشفقت سعادت زیارت حرمین
 شریفین ارادہ نمود و در آنجا راہ باہر یک از اکابران و بزرگان اہل شریعت و طریقت استقامت حاصل
 نمود و رجوع آورد چونکہ بہرہ باطنی و حصول مراتب یقینی آنحضرت را مقدر و محفوظ باین دیار بود و ہمچون
 اشارت و نبیارت بچرا مشرف فرمود پس آنحضرت مخدومی مکان و پویان بعقل منازل بعد و مراحل
 شہید باندک زمان بشفقت کعبہ معظمہ مشرف گشت و طواف خانہ کعبہ و مناسک حج زیارت ادا و
 نبی و اصحاب محمدی صلی اللہ علیہ و اولادہ و اصحابہ حاصل نمود و در آنجا مدت یکارشت کہ از اجازت
 و سند حدیث فارغ شد بعد بارادہ زیارت مدینہ منورہ روانہ شد یکسال ہفت ماہ بجناب عالی
 فیض آسید الکونین رسول اللہین نبی الحرمین مشرف شدہ جاہ رب حرم شریفین گنبدہ و نیز در آنجا
 سعادت زیارت اولاد و اصحاب رضی اللہ تعالیٰ عنہم اجمعین حاصل نمود و باز بوطن مالوہ مراجعت
 فرمود و درین مدت حرم شریفین آنحضرت پے آنگہ سلسلہ توالد و تناسل از اتفاق افتادہ بان مقامات
 کردہ بود از آنکہ آنحضرت جملہ طویشان و اقربائے واجبار پلاقات شریفین در رسیدند و ہر یک بہ فوق
 استعداد ہدایا آوردند خصوصاً ملک شیخ عبد الصمد کہ حکومت اشہر با ختم را و بود بسیار مردم با شکوہ
 و ہمیت تمام بود و از اولاد حضرت امیر المؤمنین ابو بکر صدیق معروف و مشہور و ہمین جہت بہر یک
 ممتاز بود بسیار تحایف میوجات و نفوذ و جنس بخدمت آنحضرت مخدومی حاضر آورد و بہ آرزوے تمام
 قدم بوس نمود و پاس حضرت افتاد آنحضرت اورا در برگرفت و مخالفتہ کرد و میوجات ہمہ را بہر یک تقسیم نمود

و پارچہ برائے پوشاک خود و بخت فقرائے طلبائے کہ در سفر و حضر ہمراہ رکاب رفیق بودند قطع کنانیدند
 موافق ہر یک درست و تیار ساختہ و شیخ عبد الصمد وقت بخدمت شریف میرسید و انجہ کہ لوازمہ رسوخ
 و حسن اعتقاد بود بجائی آورد پس چندین برین بگذشت کہ ارادہ سفر مشرق و عزیمت این دیار مصمم
 فرمود و مردم حاضران کہ ازین ارادہ اطلاع یافتہ بودند بخدمت شریف شیخ منکن پدر بزرگوار آنحضرت
 مخدومی عرضہ رسانیدند کہ حضرت صاحبزادہ شیخ محمد یحییٰ ارادہ در پیش دار و دامہجور از در بلانے جدا
 بتلا میسازد و عنقریب است کہ بظہور آید بزاج پدر بزرگوار و نہاد و شریف شیخ نور الدین بسیار مضطرب
 رسید والدہ شریف آنحضرت مخدومی بسیار غمگین و دلگیر شدہ کہ پس از سالہا بسیار ہنوز از دیدار ایشان
 تشکیل و سیرے حاصل شدہ است حقا کہ حقوق مادری نخواہم بخشید اگر بدون اطلاع و بے رخصت بایان
 قدیم بیرون نہاد آنحضرت باین حرف کہ عدول از آنہا مذموم و منہ است ساکت و متامل شدہ بموجب
 کل امر ہون باوقا تھا چند ماہ دیگر مہلت دادہ ہمہ اقربائے و والدین شریفین و عمہ آنحضرت در تلاش
 تزویج و عقد نکاح آنحضرت مخدومی سعی نمودند ملک شیخ عبد الصمد جو شئی تمام پیغام دختر خود و مسماۃ بی بی
 جالہ ہے فرستاد و حسن اعتقاد ملک عبد الصمد و صلاحیت دخترش بر ہر یک ثابت و مثبت بودہ بے تامل
 پسند خاطر ایشان شدہ در عرصہ قلیل اسباب شادی از ہر طرف جمعی ساختہ بروز ہایون و شب میمون
 عقد نکاح بستند و لہائے خاص و عام شادان و وفرحان گشتند و چندے بران بگذشت و ہنوز عمر شریف
 از چہل و پنج سال متجاوز نشدہ بود کہ ارادہ قدیم و حسب سفر مشرق و طلب راہ طریقت مستوسلے نہاد
 شریف حضرت مخدومی گشتہ و چون از پدر بزرگوار رخصت خواستہ جملہ طلبائے کہ رفیق بودند و بعضی
 مردم اقربائے و ہمسلان آنحضرت ہمراہ جناب اشرف ایشان روانہ این طرف شدہ و لاگاہ در محلقہ
 شہر دہلی تشریف آوردند چندانہ بزیارت مزار شریف قطب الاقطاب بختیار کا کے و چرخ دہلوی حضرت
 نصیر الدین محمود و وہجہ رحمتہ اللہ علیہ رجوع آوردند و آتخارہ نمودند بعد از چند ماہ خیر فرحت اثر تولد
 فرزند نہال زمانے مردم وطن بسبح شریف آنحضرت رسیدہ کہ بتاریخ نوزد ہم ذی حجتہ و قمیسن
 و ثنائیہ صاحبزادہ طلوعہ ہوچو آمدہ فرمود کہ چہ نام گذاشتند عرض کردند کہ عبدالرزاق بسیار خوش وقت

و شادان شده فرمودند که خدا تعالی بحجت خود بخشید بعد مردمان را جواب داده رخصت بوطن مالوفه
 نمودند که ما را اراده پیشترست همه با بخت خود ما بروید اگر حیات باقیست و ابراهه آتی موافقت کند
 باز ملاقات فیما بین واقع خواهد شد بلاچار اکثر ازان روانه وطن خود گشتند و خود بدولت و بعضی
 طلبای دیگر هم روانه این طرف شدند در اثنای راه از مشایخ و علمای دین اسلام ملاقات می نمودند
 و فایده حاصل میفرمودند خرق عادت نقل است که روزی در اثنای راه در عین حرارت
 موسم گرمای صحرای اقلاده بودند تشنگی و گرمی بدرجه تمام غالب بود هر چند تلاش آب خنک و تفحص
 کردند سود نکرد و از یاس بسیار چاههای خام یافتند جانوران کبوتر و فاخته بسیار بر روی نشسته
 بسبب تشنگی گرد گردا گرد جمع شده و دود و دود و دود و دود و غیره اسباب آب کشی پیچ پیدا نمود و رفیقان نیز
 بیقرار شدند لعلش لعلش میکردند بعضی مردم میگفتند که در اثنای راه ملازم خدمت در قیقه شده بودند و
 چندان تکلیف نبودند برای طلب لیسان و دود و فرستاد بجهت اخفای احوال خود پس ازان کانسبه چوبی
 که در کمر کی از طلبای بود گرفته و دست مبارک خود را در آنچاه دراز کرد بفضل خدا تعالی کانسبه پران
 آب شیرین و سرد چنگرت بر آورد و اولاً به جانوران بعد بطلبای و رفیقان داد و بعد قندری
 خود نوشیدند بسیار برآید کسانیکه بجهت لیسان و دود گرفته بودند نگاه داشتند و رفیقان باز آمدند
 و همه سیراب و تازه شدند الحمد لله علی ذلک التقرب و هو من خواص الاولیاء و این خرق عادت قبل از
 بیعت آنحضرت بوقوع آمده بود همچنین بارها بعضی خوارق از آنحضرت قبل از بیعت بوقوع آمده بودند
 و بعد در بلده لکنه شریف آوردند و بصحبت مولانا اعظم ثانی رحمه الله علیه رسیدند مولانا را از
 عظمای علمای دین این دیار دریافته و قوسه این ملک بموجب حکم رای ایشان بود و سلطان شرقی
 بن خدمت شریف حضرت مولانا در سوخ و بندگی فراوان داشت و قتی که در عهد سلطنت خود به تنبیه
 چندین قریات کفار فجار که بر تقصیر بودند حکم فرموده بود مردم سلطان قریات دیگر که به تقصیر بودند
 غارت و اسیر کردند مال و عیال آنها را غنیمت کرده آوردند سلطان در باب جوار این ستمکاران از حضرت
 مولانا اعظم درخواست نمود و تکلیف این معنی داد مولانا بر جوار آن قوسه داده و رساله نیز در این باب

نوشت که کفار و بیانات هندوستان منتظر خرابی مسلمان و مستعد بر قتل آنها هستند و شرایط اطاعت از
آنها تحقق نمیشوند پس قتل آنها و غنیمت اموال آنها جایز و درست است و اکثر بزرگان شرک تعلم
اندست مولانا اعظم مخدوم دانسته اند چنانچه مخدوم شیخ محمد بنیا گهنوی و شیخ سعد الدین ابن
قاضی بدین ائمه رحمة الله علیه خدمت شریف مولانا تحصیل علوم دینی میکرد و در توفیق شایسته
با ایشان نیز اتفاق ملاقات افتاده بود پس از مکالمات لطائف دین و نکات اہل یقین از طرفین
بسیار آمد چنانچه اکثر اوقات آنحضرت مخدومی آنرا بیان میفرمودند و لطیفه سخن بیان میفرمودند
و میفرمودند که شیخ سوال کرد که ایشان کدام آمد و شماره بسوسه این فقیر فرمودند خود بدولت نیران
جایز است شریف دادند که من ام آن شخص پنج نفر و عجب کرد که من از دیگر سوال کردم جواب از خود
دادند حضرت شیخ محمد بنیا تبسم کرد و فرمود عزیز من معنی سخن بالانفیدی و تفهمن خود برانها و
ایشان فی الحقیقت منم و فی التبیان منم فی القصر منم و یکم آن سائل خیل غفل شده بر بے فهمی خود
منقعل گشته و سیه ایشانه ایست ایشان میکردند که کم و بدم همچون ایشان صاحب ذوق جامع العلوم
ظاہری و باطنی پس از آن جناب آنحضرت مخدومی فرخنده خدمت حضرت شیخ احمدی و فی
درباره او در مشورت شده رحمة الله علیه و را فی نام دینی است پس بابتی که برگمارد و بر یاف
ایشان را بجا نه وقت و کامل راه طریقت دریافته و آنچه شرکات پیری ضرور بود در شے مشا
نمودند و در غایت بر حجت از خدمت شیخ و طلب امورات طریقت نمودند و او لا شیخ رحمة الله علیه
استیاده فرمود و خود هم استیاده نمود بعد از آنحضرت را دست بیج و مرید ساخته و بر طریقه شصتیه سران
کرد و آنچه که لوازم طریقت این ملت بود آنحضرت مخدومی از جناب شیخ احمد رحمة الله علیه آموخت
و بسیار محنت و اشتغال شاقه کشیده چندین اربعین شصت و در سر اربعین چهل خرا خورومی بعده
جذبہ الہی رویداد و ده سال در همین حالت جذب و بے خودی مشغول بود و بعد از سال
بہر احوال قدیم و حالت سلوک رجوع نمود چهار سال دیگر خدمت حضرت شیخ احمد بدین فی طلب
رحمة الله علیه کسب ریاضات نمود و حال تبدیل لباس نکرده بود و زسے شاه نور الله در پیش

سلسله سید جلال مخدوم بهائیان بخدمت شیخ احمد رسیده رحمة الله علیه عرض کرد که شیخ محمد بصفت
فقیر رسیده و بسیار محنت و ریاضت نموده و هر چه در ذات شیخ بود با و عطا فرمودند مگر که طریق تبدیل
لباس از بزرگان سلطنت مسالوک و منقول است و درین فائده بسیار مرتب میشود چه از ایشان ریف
کردند شیخ احمد رحمة الله علیه فرمود که نایبکس را تا حال از خود نفرموده ام و ندانم مگر که ایشان طلب
و در خواست آن دارند تا در حق او استخاره کنم از هر جا که نصیب تبدیل لباس و خرقه خلافت معلوم شود
بهره حاصل نمایند پس حضرت شیخ احمد را حضرت مخدومی را طلب کردند و فرمودند که این درویش
چنین میگویی و راست میگوید که اکثر چیزها به اکثر بزرگان بعد تبدیل لباس بقیه شده اند اعلی شما
استخاره کنید که این نعمت ازوست کدام شیخ نصیب شود و این فقیر نیز درین باب و لا اله الا الله
خواهد بود پس آنحضرت مخدومی را شیخ احمد رحمة الله علیه تا سه روز متواتر استخاره کردند معلوم شد که
که خرقه خلافت و تبدیل لباس و باقی نعمتها به دیگران بخدمت مخدوم شیخ جلال گجراتی که ایشان را
تا پنج بخش گویند با آنحضرت مخدومی خواهد رسید پس شیخ احمد رحمة الله علیه بعد از چند نگاه اسباب
سوازی و چیزهای نقد براسه راه خرج عنایت فرمود و بعضی از خادمان نیز همراه کرده و براسه حضرت
شیخ جلال رحمة الله علیه بقیه نوشت که فرزند شیخ محمد با حبیب اشاره پیران طریقت بخدمت شریف
ایشان رخصت نمودم و آنچنان نیز براسه ذکائی ایشان هویدا گردیده باشد قریح که در حق فرزند
من توجه فرمایند که باعث کنشایش کاروسه بوده باشد و به نعمت خرقه خلافت و تبدیل لباس ادرا
سرفراز فرمایند که طریق بزرگان سلطنت مسالوک برانست و انجیر یک و الا امر بیدیک پس آنحضرت
مخدومی از جناب شیخ احمد رحمة الله علیه رخصت شده روانه اوگان بشهر تبارس رسید و چند روز
براسه تفریح طلبان و آسودگی خادمان اتفاق مقامات افتاد اتفاقاً در آن شهر که کان حسن است
بیشتر قضا هر بی بقیه شدند و قریحه او آنست که آنحضرت مخدومی روزی بطریق سیم کوچه پاس
شهر آمده بود و چند نفری از خانه پدر خود بچاند دیگر که همسایه او بودند روان شدند و روان شهر با
دیواری این خانه که پس بلند بود با ستاد و نظر مبارک بجهت کبریا آنحضرت مخدومی برپا

افتاد و فرجام اختیار از دست حضرت مخدومی بر بود و حالت جذبه و پیروی که در اثنا از اربعین واقع شده بود
 در باطن ایشان شمه ازان جاے گرفته بود از سر نو تازگی و زیادتی گرفت شب و روز گریان و گاہے
 عریان کوچه بکوچه خانہ بخانہ میگشت و چیزے کسے میگفت و دمام دراز و دے دیدار آن بت پرست
 نزار گیسو و ہرگز متوجہ غورش و پوشش نمیشد مگر ہاشوارب و ناخن از حد مقدار از دستجا و
 شدہ بود و دمام این نیت کہ از پیران پیر حضرت شیخ فرید الملو والدین گنج شکر رحمۃ اللہ تعالیٰ مستوح
 مشغولے مینمود و بت اسے آتش فراق دلہا کباب کردہ بہ سیلاب ہفتیاقت خانہ خراب کردہ بہ
 و چند گاہ بروگدشت روزے از ہمسایگان آن بت پرست کہ اورا برین ماجرا و قوفے دست اوہ بوی
 بخدمت شریف آمدہ گفت کہ شما ازان و خیرہ کار و ایدارادہ ترویج محض خیال فاسدست و اگر ارا
 دیدار او میخواہید بشوارے تمام بعدشش ماہ توافاق خواہد افتاد پس آنحضرت مخدومی بابتشش تا م
 فرمود کہ چگونہ گفت چنانچہ در میان شمایان روز عیدست در میان مایان نیز روز عیدست کہ انروز
 راستینو گویند صدان روز پرستش فلانے بت بر مذہب مایان فرض عینست و ہر خاص و عام از خانہ
 خود بر اسے آن بت میروند و پرستش آن بنیاد آنوقت شما ہم حیلہ ساختہ و تغیر صورت نمودہ بروید
 شاید کہ اورا بنیاد پس آنحضرت مخدومی فرمود ہاں اللہ کیا ہانے یعنی رہنمائے کنا و خدا تعالیٰ
 بدین اسلام چنانچہ رہنمائی کردی مرا بدیدار معشوقہ من شنیدہ شد کہ ہندو برکت دعائے حضرت
 مخدومی در آخر چیل سالگی اسلام قبول کرد پس آنحضرت مخدومی بموجب گفتہ او منتظران روزمانندہ و
 تسکینے فرمودند چون آن روز روضے نمودہ تمامی ہندوان شہر و اطراف با جماع تمام شادی گمان و
 دن و دہل زنان بالباس رنگارنگ و بعضے زنان بحجاب ہم آغوش دیگرے و بعضے در حجاب مستور
 بے غیرے و آن بت بت پرست بر محفہ سوار بطرف آن بت کردہ میروند آنحضرت مخدومی مضطرب ار
 بیقرار و برگرفتہ ہمسایہ او استوار بطوریکہ گفتہ بود تغیر صورت نمودہ ہیچون شیخ صدقار رحمۃ اللہ علیہ
 زنار بستہ در بت کردہ حاضر شدند و منظر صافی اثر آن بدست و بت پرست ملاحظہ فرمودہ و بقوت
 قلب مقناطیس صفت با استعداد جاذبہ چمنین اورا در کشیدند کہ اثر عشق و پیروی در دے پیدا شد

خواست که از مردمان خود جدا شود و پاس آنحضرت مخدومی در افتد مردمان او را فراغت کردند و نگذاشتند
 و بروز را در خانه بردند چند روز طعام نخورد و با کسی کلام نکرد و مشهور شد که دختر فلاں دیوانه شده
 هیچ نمیخورد و هیچ نیکوید شاید که اثر جن و یا پری بروی غالب شده است مگر بعضی از آنها را معلوم
 شد که اینهمه از باعث این فقیر است خواستند که بخیال فاسد و پیش آیند آنحضرت مخدومی را اینطوری
 رسانید و در قید شدید مقید سازند پدرش مردی زیرک و هوشیار بود گفت که هرگاه بشما معلوم است
 که این فقیر مرده با کمال است و این همه از تصرفات دست پس چرا در پی ایندای و آزار دهنده بستم
 و فائده هم نخواهد شد بلکه صلاح آنست که در نیاز و آزار دهنده دے کوشیم اتفاق کردند که فردا آن
 دختر را زیر پای آن درویش باندازیم شاید که ترحم فرماید شنیده شد با وجود چندین موانع اوقات
 آنحضرت مخدومی بدستور قدیم بود بروز و شب هر چه از پیر خود رسیده بود بران مواظبت مینمود و
 هرگز طریقه شب خیزی فوت نشده بود همون شب که صبح آن دهنده هندوان بود بوقت نیم شب
 برخاستند و طهارت ساختند و نماز تهجد خواندند بعد از اذکار هر سه راقبه فرو بردند با تفسی و آواز داد
 که اے شیخ محمد چرا دیر کردی و نیز حضرت شیخ احمد رحمہ اللہ علیہ گفت مبارک خود بر سینه مبارک ایشان
 مالیدند پس آنحضرت مخدومی را از بشارت غیبی و امداد پیر دستگیر بسیار بشارت دے نمود صبح بوقت چاشت
 عباد اللہ خادم حضرت شیخ احمد رحمہ اللہ علیہ متضمن بر بعضی نصحیحات کتابت آورد که فرزند اے ام شیخ محمد
 معلوم نمایاگر چه طریق تعشق عالم مجازی در ابتداے حال اکثر بتدیان این ملت را در پیش آمده و محکم
 راه حقیقت شده اما مرده باید که خود را ازین مذلت زد و کشد و بسوی عشق حقیقی در پوید و بکاریکه
 بکار آید خود را مسرور سازد و بکار بکار خود را فرو نماید دست از مجاز بردارد و کار با حسن حقیقی برآورد
 و دیگر نصایح بسیار نوشته بودند پس آنحضرت مخدومی بچرخ خواندن کتابت متنبه نشدند و تیاری
 رخت راه مقصود توجه نمودند درین ضمن آن هندو معده دختر در سید و مجلا رویداد دختر خود را عرض
 نمود و بسیار رنجهای بلین کرد پس آنحضرت مخدومی لے آنکه او مقصود خود را مفصل بیان نماید توجه فرمود
 و بر قدرے آب کلمات چند از کلام آئی خوانده نعت نموده بچرخ آنکه ان دختر اندکے بخلق فرو برد و پیش

آمده بحال قدیم میل نمود و بخانه خود روان شدند پس آنحضرت مخدومی با همراه ایشان نسبت بمقصود اصلی
تشریف بردند و در عرصه قلیل شهر بهار رسیدند و در مسجد جامع فرو آمدند و احوال اولاد شیخ
شهاب الدین جد خود را تفشیش نمودند مردم بتعارف جد بزرگوار بکافات آنحضرت در رسیدند و
بسیار تعظیم و تکریم نمودند و بجهت سکونت آنجاسی بلوغ نمودند شیخ محمد امین نبیره دختر شیخ شهاب الدین
زاهد بزرگ که زوج شیخ برهان الدین پسر ملا کبیر است نیز بجانب حضرت مخدومی مشرف شدند و
دعوت طعام چند روزه نمود و تکلیف سکونت دادند و مدت و توطن پوین اجدا و شریف بمبالمه تمام
رسانید که جناب آنحضرت مخدومی بجز سکونت چاره ندید فرمود که بشیرط اجازت بیرون لیت بوقت
معاودت پس چندگاه مقامات فرمودند باز بطرف جنگ روان شدند بعد قطع منازل چند عنقریب
پنجمه رسیدند آنوقت بقتیه اسفلت جمال المله و الدین شاه جلال الدین گجراتی رحمة الله
علیه قیلوله و استراحت میفرمودند و تسبیح شریف ایشان یافته آواز داد که طالب صادق نزدیک رسیده
احیار سلسله تو از دست او خواهر بود و چون بسیار شدند از خادم پرسیدند شخصی آمده است خادم عرض
کرد که شخصی شیخ محمد نام با چند فقاه و طلبای بظاہر آراسته و درویش صفت از طرف مغرب آمده
در خانقاه نشسته فرمودند که خدمت او را بر خود لازم گیرید او صبح العاشقین است و فرزند عویزه
من تیار می طعام نموده و نهایت مدارات کردند آنوقت نام آنحضرت مصباح العاشقین شهرت
یافت پس بگذر زمان قلیل وقت بانگ نماز ظهر رسید حضرت شاه جلال بصفت جمال تشریف بمسجد
ارزانی فرمودند حضرت مخدومی شرف قدس مبوس حاصل نمود چون کتابت حضرت شیخ احمد بطلعه
ساطع شریف ایشان در آید اندک کرانی فرمودند که خانه فقیر بی در و دربان است و نه هیچ خانه
ملوک مسدود و بحاجبان است احتیاج سعی سفارش چه باشد علی الخصوص در باره طالباه مولا
که باستعداد تمام رجوع آرد و فقیر بدل و جان کوشش آن یتیم بدو بسیار ازین قسم حرف میفرمودند
بعد بوجه تمام مکان برای استقامت آنحضرت مخدومی مقصود فرمودند و اهلکاران خدمتگاران
را بمبالمه فرمودند که مدام بخدمت ایشان حاضر باشند و آنچه احتیاج داشته باشند مهیا سازند

بعد رفع حرارت سفر و حجره طلبیدند و طریق اشغال و اذکار کہ معمول خود شریف بود با آنحضرت مخدومی تعلیم
 نموده و با انواع الطاف مشمول حال آنحضرت مخدومی سرگرم و مستغرق شدند و در اندک مدت لطایف باطن
 کشف و گردیدند و مراتب آنکہ بہ ہمتی این ملت حاصل بود با آنحضرت مخدومی حاصل و وصل شدند
 و روز بروز در ترقی افزودند و روزے مجلس سماع بود اتفاقاً قوال ہجون بیت کہ در شہر نارس در
 حالت تعشق اکثر اوقات آنحضرت مخدومی میخواند بیت اے آتش فراق و لہا کباب کردہ سیلاب
 اشتیاق جانہا خراب کردہ بہ بنفہ او دی برخواند حالت سخت بر آنحضرت مخدومی پیدا شد و ہمہ
 حاضران را تاثیر بخشید بحدیکہ ہمہ پوشاک بقوالان دادند و خود عریان محض شدند حضرت شیخ جلال
 رحمۃ اللہ علیہ چادر خود را بپوشانید و حالت بخود می ناسخ روز باقی ماندہ بود بہ چارم روز باقیات آید
 حضرت شیخ جلال رحمۃ اللہ علیہ فرمودند کہ این بیت بر فرزندے شیخ محمد بسیار ذوق بخشید و او را کمال
 بخود کشید آنحضرت مخدومی ساکت ماندہ محمد غوث طالب علم گفت کہ سبب آنکہ در واقعہ شہر نارس
 این بیت اکثر اوقات از زبان مبارک ایشان می شنیدم و تمامی قصہ آنکہ بالا مذکور شدہ است
 بتفصیل بیان نمود حضرت شیخ علیہ الرحمۃ بسیار استبشار فرمودند و فرمودند کہ من ازین حمت
 اورا لسان لغیب مصباح العاشقین شنیدہ ام و وجہ تسمیہ بمصباح العاشقین حالا دریافت
 گردید نیز فرمودند کہ طریق تعشق ظاہری مورد سلاک ما است حضرت سید ید اللہ تبرید و خلیفہ
 حضرت سید محمد گیسو در از رحمۃ اللہ علیہ ما بر دخترے تعشق می داشت مدت مدید این دختر کتوم و مستو
 میماند بحدیکہ بے اختیار و مجبور شدہ اورا در عقد نکاح خود در آور و علی الصبح موافق دستور و
 رواج دیار مایان عروس را جلوہ دادند فی الفور کہ نظر ایشان بر روی عروس افتاد آنحضرت سید
 ید اللہ علیہ الرحمۃ بخود افتاد و آپہ پراز سوز و کشید و سر بر زمین زدند و جان بجان داد حتی کہ قلب
 عروس نیز منقلب عشق او گردید و ذمام اختیار از دست عروس بر بود و در محفہ شہت و سر سید
 علیہ الرحمۃ را در کنار گرفت تا رسیدن مقام گور جان بحق تسلیم نمود و در اہم پہلو و با یکدیگر ہم نشین
 در گور کردند و نیز فرمودند کہ حضرت مرشدے علیہ الرحمۃ شیخ پیارے بر دخترے کبیر تعلق خاطر داشت

و به هیچ وجه بطریق وصال او میسر نمیشد آخرش زنا را بسته و تفسیر صورت ظاهری نموده القصد از شنیدن
 احوال آنحضرت مخدومی بسیار رضا و رغبت فرمودند پس آنحضرت مخدومی در روز بزرگ عید عظمی
 ظاهر و در شب تکبیل کمالات باطن مشغول شدند و مرجع خاص و عام گردیدند و بعد از سی سال غیبت
 خلافت مشرف شدند و عمامه و جبه شریف را حضرت مرشد بدست خود پوشانیدند و آنچه که لوازم
 خلافت معمول مشایخ سلک حشمتیه است بحضرت مخدومی بخشیده بعد از حضرت مخدومی لعین مرشد را
 بدست خود برداشت و بر سینه نهاد و همیشه زیر بالین خود میگذاشت و در سفر و حضر همراه میشد
 و گاهی جلوس میکرد و مدام کسب ریاضات شاقه که مقدور بشری فوق ازان تصور نباشد سعی بلیغ فرمود
 و بعد یکسال حضرت شیخ جلال الملک والدین رحمۃ اللہ علیہ هر کسی را که ارادت میآورد حواله بحضرت
 مخدومی میفرمود و فرقه خلافت از دست حضرت مخدومی عنایت میفرمود و چنانچه شیخ فتح اللہ و شیخ
 محمد امین و سید یار علی و نور خان و منیا خان و شیخ لعل محمد و شیخ نور الدین و میرزا دین العابدین
 و میر سید برهان الدین و سید جعفر علی و غیره چند اشخاص قریب سی کسان در ارادت و خلافت
 حضرت مخدومی مشرف شدند و هر کس بکمال باطنی و مراتب فقر میراب شدند هر یک را وادار داشتند
 نواحی آنجا را رخصت فرموده که بر طریق پیران خود خلق را راهنمای مینموده باشند و بر و تیره حمید
 استقامت نمایند بعد از مدت مدیدی جلال الملک والدین رحمۃ اللہ علیہ کسب شفقت و محبت علی
 بر آن آمد که حضرت مخدومی او را سنت محمدی صلی اللہ علیہ و آله و اصحابه نماید تا بل گیرد و روزی
 فرمودند که فرزند من شیخ محمد مصباح العاشقین را از خود جدا نمی سازم بر اے عقد نخل او ختم
 فلانی و فلانی تجویز نموده ام حضرت مخدومی عرض نمود که آنچه خود میفرمایند راست میفرمایند
 لکن این فقیر در وقت آمدن بشهر بهار با شیخ محمد امین نمیر و خسر شیخ شهاب الدین جد بزرگ این
 فقیر که از وطن خود جدا شد و در آن شهر استقامت گرفته بود ملاقات نموده ام و او بسیار متعبد شد
 تکلیف این معنی میداده این فقیر وعده کرده است و جواب داده ام که بوقت معاودت بشرط اجازت
 مرشد طریقت پس بجز شنیدن حضرت شیخ جلال الملک والدین خوشوقت شده چند مردم معافه

ملفوظ دست خود نزد محمد امین بشهر مبارک روان کرد ایشان در جواب نوشتند که بود و در قیمة انبیا
سفر از بها و افتخار و ارین حاصل گردید و آنچه که خود بدولت در باره حضرت شیخ محمد مصباح شفقین
سلمه الله تعالی اعلی افاده الطالبین و المریدین نوشته اند و تجویز فرموده اند بسیار بجا و مناسب است
در اس عاجز نیز از سابق بران بود لیکن عاجزه این فقیر هفت ماه است که دقات یافته فی الحال خیر
برادرم شیخ محمد منعم بنام ایشان مقرر نمودم بعد رسیدن بر اجابت شیخ محمد امین حضرت جلال المله الدین
خیلی راضی شدند و بزبان مبارک خود مبارک باشند فرمود و بعد بسبب بعد مسافت و تصدیقات
مسافرت دختر را مسماة فتح ملک در خدمت خود طلب داشتند شیخ محمد امین آن دختر را همراه بعضی اقربا
روان ساخته و عرض نمود که این عاجز یتیمه بی مادر و پدر است بحال او شفقت فرمایند حضرت
جلال المله الدین فرمودند که شیخ محمد فرزند من و این دختر من هر چه اسباب طریقین بوده باشد میبای
سازند و درین کار غیر دیر نمایند پنج روز عقد نخل بستند و طعام بکثرت تمام بهمه مردم قسمت کردند و
و چند سال برآمدند که فرزند نو نبال صاحبزاده شیخ عبدالرحیم بر روز دوشنبه هفتم رمضان المبارک
سنة خمس و ستین و ثمان مایه متولد شدند و این خبر که خدائی و تاهل آنحضرت مخدومی از روس
مکاتبات بعضی احباب بشهر یانی پت رسید و در آن سال که هشتصد و شصت و دوازده هجرت گذشته بود
سن شریف حضرت شیخ متکلم رحمه الله علیه قریب به نو در سیده بود بمقتضای التی بتاریخ بیستم شهر
ذیقعه سال مذکور از دار فنا بدار البقا رحلت نموده بودند و حضرت نور اولیا نیز در همین سال به اتفاق
چند روز بتاریخ شانزدهم ذی الحجه انتقال نموده بودند ازین واقعات در حرم شریف حضرت مخدوم
صورت با که رویداد بود حادثه سخت و در پیش آمده بود اکثر روزها بمقتضای حاج ضروری محتاج میبای
و بعسرت میگذرانیدند روانه شدن شیخ فخر الدین و شیخ عبدالرزاق معه والده خود حضرت
شیخ فخر الدین ابن نور اولیا و صاحبزاده حضرت شیخ عبدالرزاق معه والده خود بحسب صلاح ملک عبد
و بعضی اقربا و دیگر اراده خدمت حضرت مخدومی نمودند و روانه شدند بهنو و عبور کنند نکرده بودند
که تمامی احوال ماتم پدر بزرگ و غم برادر شریف در روانه شدن شیخ عبدالرزاق بسبع شریف حضرت

در آنجا جاده شیخ محمد امین
دقات حضرت شیخ متکلم
والا حضرت مخدوم

مخدومی رسید و غم و الم رویداد و خراج راه معه در ویش محمد روانه کردند در عرصه عنقریب حرم شریف
 و هر دو صاحبزاد با بخت مدت رسیدند چند سال دیگر جناب حضرت مخدومی همون جاسے بخدمت شریف
 مرشد برحق جلال الملک والدین اقامت فرموده و صاحبزاده شیخ عبدالملک و شیخ عبدالحمید دینی
 حافظه و این ضمن متولد شدند بعد از رخصت خواستند حضرت جلال الملک والدین رحمۃ اللہ علیہ فرمود
 کہ فرزندانے ام اقرار آن بود کہ شمارا جدا نیکینم چند روز دیگر توقف کنید کہ حادثہ پیشست شاید
 کہ درین حادثہ من از شما جدا شوم حضرت مخدومی ازین معنی مغموم حال شدند سفر و برود بسیار
 ملول و محزون گردیدند مہشت روز نگذشتہ بود کہ حسینک گور کہ برائے نافص خود خود را والی الملک
 انکاشتہ و حکم روئے الملک شمرده فوت شدہ و نوبت ریاست بہ پسر اش رسیدہ ہر دو بمنارعت
 برخاستند و ارادہ خون ریزی از ہر دو طرف مصمم و مسلم ساختند و اتایان آنوقت مانع آمدند و گفتند
 کہ چرا این خیال فاسد بسته اند و چرا با حضرت شاہ جلال رجوع نمی آرید کہ اولتج بخش بہت ہر گرا
 لیاقت و نصیب سرور سی و اندک شاہی بر سرش ہند و بہ تحقیق والی اینک گمہ دو پس ہر دو
 پسران بہین آمادہ و راضی شدند ارادہ رہائی شدند پسر کلانے سوار و با شمت و پسر خرد کہ بسیار
 بجانب درویشان راسخ و مودب بود پیادہ بجانب مکان سکونت حضرت جلال الملک والدین کہ
 کہ بمقابلہ چارکروہ بیرون شہر نپٹو و در میان جنگل و در عین غارستان واقع است روانہ شدند
 بحسب عادت شریف خود بدولت در صحرای گوشہ تنہائی بعبادت الہی مشغولے داشتند آنہما سوال
 کردند کہ تو از کجائی جواب فرمودند کہ من علف فروش ام تو بہ چه کاری و کجا میروی آنہما ارادہ
 خود بیان نمودند جواب فرمودند کہ او مردہ و من مردہ از نہ نہ پسر کلانے عنقریب بفضیب
 آئی گرفتار شدنازیانہ بر پشت آنحضرت زد و سخت گفت کہ در جناب آنحضرت بے ادبی کردی پسر
 دو یکم کہ بجال غریبے و رفاهیت و ترجم داشت منع کرد و ز سرخ از جیب برآوردہ و ادالقصہ ہر دو
 بخانہ حضرت شیخ آمدند و حضرت شیخ از تصرفات باطنی و بارادہ دیگر کہ کمتر از راہ دومی بودہ باشد
 قبل از رسیدن آن ہر دو برادران بالباس مکلف با عنوان شامان بر تخت جلوہ فرمودہ ہر دو

تولد صاحبزادہ شیخ عبدالملک و عنقریب ایشان دینی حافظ

برادران در رسیدن و آداب قدمبوسی بجا آوردند حضرت شیخ استدعای آنها را استفسار فرمود و فرمود
 که چگونگی آمدن پسر کلان به بنیقت جواب داد که باین اراده بخد مت آمدیم و شش پسر بوده گوهر نما
 بے ادبی بجناب حضرت کعبه من اورا تنبیه کردیم و برادر م که اینست ز سرخ با و داد این گفت خیال
 آن بست که قول و فعل مرا حمل بر محبت و اخلاص خواهد فرمود و تبلیح شاہی مرا سرفراز خواہد داشت
 حضرت شیخ فرمود کہ درین امر تو بگو کہ انصاف چیست و لیاقت کار به کیست والی ملک حلیم باید نہ
 اہل غضب و کریم باید نہ لئیم و اہل تعب او هیچ جواب نداد و پند حضرت بر خلاف مقصود خود یافت
 پس حضرت شیخ جلال الملہ والدین و ستار پدرش بدست مبارک خود بر سر برادرش خورد و نہاد
 و پسر کلانے نامید بر خاست و اکثر با فعل حضرت شیخ راضی شد و بموافقت و مراقت پسر خورد
 پروا خند لیکن او بداندیش اذ داعیہ خود بر نکشت و بجناب حضرت شیخ خیال فاسد کرد و القصد چند
 روز با فوج فجرا سباب جنگ آراست حضرت شیخ فرمود کہ فرزندے شیخ محمد مصباح لعا شقین
 ایام شہادت من نزدیک رسیده از شما طریقہ باجاری خواہد آمد و خلقے از دست تو فایده یابد و شما
 بہمت محافظت خانہ باشید و ہر کہ کشتہ شود تجہیز و تکفین آنها بذمہ خود لازم شمارید حضرت مخدومی
 ہر چند انکار کردند و عرض کردند کہ ما ہمراہ رکاب باشیم و چگونہ درین وقت قدم شریف بگذارم فائدہ
 نکرد حضرت مخدومی را باناموس بمکان محفوظ نگاہداشتند و خود حضرت شیخ بہد کارے برادر خورد و بمیدان
 جنگ تشریف برد و جنگ از ہر دو آغاز گردید و آن میان آن بدگیش تا بسیارے مردم کشتہ شد
 لشکر یانش شکست خورد و فتح و نصرت بجانب حضرت شیخ رویدادہ حضرت شیخ برادر خورد و در آب
 تخت شاہی نشاندہ بمکان خود مراجعت فرمودند و آن ضمن چند مردم ازان بدگیش کہ از میدان
 معرکہ پوشیدہ بودہ بچہ و رسیدن حضرت شیخ در رسیدن حضرت شیخ مکرر در رسیدن و خون ریزی آغاز
 کردند حضرت شیخ یا تہار میگفتند و چون فوت بر حضرت شیخ رسید یا چمن میگفتند و چون سر مبارک
 ایشان از تن جدا کردند لفظ اللہ اللہ یاد از بلندے برآمد کہ سموع خاص و عام کرید و آنچه کہ بر حضرت
 شیخ بیشتر از واقعہ کہ اثرے ازان پدید آمد و از روستے مکاشفہ باطن مکررا ایماے فرمودہ و تہذیب و انکسار

مخدومی فرمود که شاید من از شما جدا شویم و ثانیاً در جواب قاتل چینی فرموده که او مرده و من مرده از نزد
 پیرس جمله بوقوع آمده و خون شهدائی همچون سیلاب در صحن مسجد و خانقاه روان شده گویا صورت
 واقعه کر بلا از سر نو تازده گردید و بعضی مورخان تاریخ شهادت حضرت شیخ بطور نظم و بعضی بطور نشر
 شائسته گفته اند چنانچه در بیان احوال شریف حضرت شیخ در مقاله ثانیه بقید وقت و روز و سن عمر
 و تولد شریف مفصلاً ارقام خواهد شد انشاء الله تعالی القصد برادرش خورده رکودارنا بهنجا آهست
 اطلاع یافته بتدارک آنها بخواست تعاقب نمود یگان یکا نر امه خانمان آنها بقتل رسانید بعد
 حضرت مخدومی دام ظلّه جناب حضرت شیخ شهید را بشرائط تجنیز و تکفین نمود و نماز جنازه و در بیرون
 مکان سکونت که در چهار گرویه از آبادی پنڈ وادر میان جنگل واقعه سب مدقون نموده و وصیتها
 که حضرت شیخ شهید فرموده بودند بجا آورده و چند گاه دیگر جناب حضرت مخدومی در بانجا استقامت
 فرموده بعد از او شهر بهار مصمم نمودند و از جناب حضرت شیخ شهید رحمه الله علیه اجازت خواسته
 روزی در واقعه رویا اشارت فرمود که ولایت فرزند می محمد مصباح العاشقین به طرب مغرب است
 پس آنحضرت مخدومی مع جمیع متعلقان و صاحبزاده شیخ عبدالرزاق و شیخ عبدالرحیم و شیخ عبدالکبیر
 و شیخ عبدالحلیم و برادرزاده شیخ فخر الدین اولیا از مزار شریف حضرت شیخ شهید رخصت خواسته
 شهر بهار روانه شدند و قریب پنجاه کس فقرار و طلبای سیر همراه رکاب سعادت انساب راهی
 گشتند و چند روز داخل شهر بهار شدند و شیخ محمد امین مع فرزندان و برادران و بعضی اکابر شهر
 استقبال حضرت مخدومی در پیش آمدند و قدوم برکت لزوم را مفتخماً دانسته هر کس به توضیح و تکریم
 و طعام تیاری نمودند و دیگر اسباب محبت خانه موجود ساختند و هر یک توبت بنوبت نصیب سعادت
 حاصل نمود حتی که عرصه یکماه گذشته بود و بنوبت بعضی اشخاص هنوز باقی بود و حاکم شهر میر کمال الدین
 نائب بادشاه ملک بنگال براس ملاقات آمده تکلیف دعوت نموده حضرت مخدومی فرمودند که فقرار
 خانه امیر و در بهتر باشد طعام در غریب خانه حاضر آید و همچنین کرد که حضرت مخدومی فرموده بود
 چندین اقسام طعام بکثرت تمام فرستاد و پنجاه مهر سرخ بجهت پوشاک متعلقان و خادمان بجا آورد

رکاب بودند کناره دریا رسیدند و اسباب عبور را بیج موجود نبود و حالت غلیم بر آنحضرت ظاهر شد و در
 مبارک ایشان همچو مرجان سرخ گشت حضرت خود پیاده شدند و بر کناره دریا چوبه خوشک افتاده بود
 اولامیر ضیاء الدین را که خلیفه راسخ و رشید بود و در همون سفر بقضای آلتی وفات یافت و در قریه
 حیات پور مدفون اند سوار کردند و از دست مبارک خود جمله وزور کردند و فرمودند بسم الله مجربها
 و مرسا با بقضی آلتی پار دریا رسیدند و آب تانان نرسیده بود و بیج اثر نقصان در وجود دنیا فیه بنین
 یازده مردم که در آن وقت حاضر بودند بلا تکلیف و تصدیج همه را پار دریا رسانیدند و خود آنحضرت
 مخدومی هنوز بر کناره این طرف دریا منظر متعلقان و صاحبزاد با بودند و در دویم همه متعلقان جمله
 صاحبزاد با بعد تدریس اسباب سواری و لوازم سفر تشریف آوردند و درین ضمن کشتی هم بدست آمد
 ایشان هم از دریا عبور کردند و متواتر روانه شدند مگاشقه در اثنای راه بر موضع رسیدند که
 پراز مقام قدیم وجد بود و از نور باطن دریا فتد که بر فلاتی قبر عذاب سخت است فرمودند که حافظ
 انعام الله و شیخ عبدالرزاق و شیخ عبدالرحیم و شیخ فخر الدین که در آن ایام حفظ قرآن مجید میکردند یک
 ختم کند و روح او به بنشیند و خود بدولت و بقلبه متوجه حال آن مونس نشسته آواز قبر شنیدند که
 من فرزند سید بودم و پدر من تجارت پیشه بود حضرت مخدومی فرمودند که کدام عمل بدداشتی که از مدت
 سی سال درین عذاب مبتلا ماندی گفت که من مسافر بودم و گرسنگی و تشنگی بر من غالب آمد و بیج
 چیز میتی نبود که دفع اضطراب خود نمایم به اجازت مالک یک خیار خوردم مالک حاضر نبود حق او بر من
 باقی مانده پس آنحضرت مخدومی فرمودند که مالک کجا است گفت نزدیک من مدفون است پس متوجه
 آن قبر شدند و او هم در مصیبت دیگر گرفتار بود پس عوض با سه خیار ثواب ختم قرآن بخشیدند بقضی آلتی
 هر دو از آن سختیهام رهایی یافتند بعد از چند روز در جون پور تشریف آوردند و اکثر علماء و فضلاء
 بملاقات حضرت مخدومی در رسیدند یکی از آنها بحث مسلح جبر اختیار در پیش آوردان حضرت مخدومی
 خجسته که متقدمین و متاخرین اهل دین قوم تحقیق رسانیده اند بیان فرمودان شخص دریافت کرد
 در دفع اشکالی خود نمود بعد چند روز حسین شاه که از اولاد سلطان مشرق بودند بملازم حضرت

مخدومی شرف اندوز گردید و بسیار هدیه آورد و تمناهای تمام نمود که حضرت در جویند و شریف دارند
 حضرت مخدومی فرمودند که درین باب فقیر مجبور و مغرور است ایماهای حضرت مرشدی با اتفاق حکم
 الهی استقامت فقیر در مضافات قنوج مقدار ساخته اند ذکر معروف جان فرمل و نصیر خان
 لوبانی حاضر الوقت بهادر خان و شیر خان لوبانی و معروف خان فرمل و نصیر خان لوبانی
 دست بدم حضرت مخدومی آورد و التماس تمام نموده که چند دیهات مضافات قنوج در علوفه
 مقرر اند این دولت عظمی الصیبا مایان باشد و به پسران خود نوشت که هرگاه که حضرت ایشان شریف
 با بخوار رزانی فرمانده خدمت نمایند و دام حاضر بوجه بحسب مرضی حضرت عمل نموده باشد بعد
 چند روز حضرت مخدومی بطرف مامور روانه شدند و در راهی مسکن شریف حضرت شیخ احمد پیر شریف
 قدس الله سره رسیدند و چند مقام کردند و در آن ایام حضرت شیخ قدس سره از دار فانی بعالم
 جاودانی انتقال فرموده بودند چنانچه در مقاله ثانیه مفصلاً تاریخ وفات و بنین انتقال در آخر اول
 شریف ایشان بقلم خواهد آمد انشاء الله تعالی پس آنحضرت مخدومی قریب صد من نخچه برنج و
 نان نخچه و ترتیب مجلس نموده موافق اندازه بمهر فقیران تقسیم فرمودند و چیز با بخادمان و قوالان عظامه
 فرمودند بعد از چند روز مزار شریف رخصت خواسته روانه شدند در اثنای راه خانه فقیر حقیر قریب
 چند ارکه باین بلده اوده و لکنه واقع است آفتاب همانا تاب پر تو در و دافروخت و آنحضرت مخدومی که
 سایه درختان آرام و آسایش میفرمودند دولت ابدی و سعادت سرمدی بشرف قدس بوس نصیب
 این فقیر فزیه نظیر حاصل و حاصل گشت برپای مبارک ایشان افتاد و خاک نعلین آنحضرت بر سر
 بینائی دو چشمان خود ساختم بے سابقه حرف حکایت بنور باطن در یافتند و فرمودند که سید هستی گفتم اگر
 مردم همچنین میگویند فرمودند نامت گفتم و حبیب الدین از بنی داشت تمام فرمود که حبیب الدین و حبیب الدین
 است آفتاب بندگی بجا آوردم و تسلیات کردم که حالا از زبان مبارک برآمد چنانچه خواهد شد فرمودند
 نام پدرت گفتم نظام الدین فرمودند چه میخواهی گفتم حسامی نیس بنظر مقناطیس اثر و بقوه جاذبه که
 جذب قلوب عالم است بسوی خود کشیدند بجهتیکه تمام اختیار از دست من بر بود و همراه رکاب فیض

شریف آورد و ملاقات نمودن شیخ قطب الدین شیخ سعد الدین

انتساب روان شدیم دویم روز بکهنه رسیدند در آن وقت صاحب دلایت آنجا یعنی حضرت مخدوم
 شیخ محمد بنیارت الله علیه از دار قیام ابرار بقار حلت فرموده بودند شیخ قطب الدین برادرزاده ایشان
 صاحب سجاده و قائم مقام بودند خلیفه بزرگ شان حضرت مخدوم شیخ سعد الدین ابن قاضی ابن
 نامی هر دو با تعلق آنچه لازم باشد نشینی ست بجای آوردند حضرت مخدومی بتقریب تسنه
 تشریف بردند و فاتحه خواندند و تادیر بر دراز متبرکه مراتب ماندند بعد چند سوره قرآن مجید نیز
 خوانده رخصت خواستند هر دو صاحبان نگذاشتند و گفتند شرط ملاقات نیست و حضرت مخدوم
 شیخ سعد حدیث نبوی خواندند من نأرجیاً و لم یذقی منہ شیاً کما نماز میتا یعنی کسی که ملاقات کرد
 زنده را و بخشد از دوسه چیز پس گویا که ملاقات کرد مرده را حضرت مخدومی فرمودند قدمی آب
 لغایت است حضرت قطب الدین صاحب سجاده فرموده که آب بعد از طعام ذایقه میباید پس بعد
 طعام تکلیف کردند حضرت مخدومی بیاس خاطر ایشان و دفع حرارت درویشان و رفیقان سه روز
 مقام فرمودند و این عاجز را بسبک تلامذه سرفراز فرمودند موافق یک ورق از نسخه حسابه در
 خدمت شریف خواندم در آن ایام حضرت مخدومی شیخ سعد قدس سره بر نسخه مذکوره شریعت نوشتند
 دوسه جاسه مذاکره کردند و در پیش حضرت مخدومی حاضر آوردند که بدست مبارک خود جاسه که
 مخدومش باشد اصلاً بخشد حضرت مخدومی آنرا مطالعه فرمودند و تحسین و قبول کردند حضرت
 مخدوم شیخ سعد فرمودند که نه این خوب است و صلاحیت فهم معنی باطنی هم دارد از علم طین
 هم آشنا کنید پس آنحضرت مخدومی بر نصبت بعیت این فقیر ذره لطیف را مشورت ساختند و در حلقه بندگی
 و ارادت سرفراز فرمودند و شغل نفی و اثبات بطور هر تعلیم نمودند بندگی در بندگی و غلامی در
 غلامی افزود این هر سه روز اقسام طعام بکثرت تمام که بخیلک صاحبزادها و رفیقان و طالبان
 کفایت میکرد از خانه صاحب سجاده هر روز میرسید روز چهارم حضرت مخدومی فرمودند یا غی
 نا تقول فی حقّی و قد تم ایام الضیافه و هی ثلثه یعنی چه میگویی برادر من در باب من و حال آنکه
 تمام شد ایام الضیافه که آن سه روزانه حضرت شیخ سعد فرمودند الامر بیدیک و الرضا لک یک

یعنی اختیار بدست شماست پس حضرت مخدومی فرمودند که صاحبزاده شیخ عبدالرزاق و شیخ عبدالرحیم و
 شیخ عبدالملک و شیخ عبدالحلیم و شیخ فخرالدین اولیا با جملہ مردم بیشتر روانہ شوند و من بجز ارشاد
 مولانا اعظم ثانی رحمۃ اللہ علیہ زیارت کردہ ادعقب خواہم رسید این فقیر قرۃ نظیر لعین مبارک
 و ہمراہ شدم بس زیارت مولانا رحمۃ اللہ علیہ حاصل نمودہ روانہ شدند چون کہ از کابل موہان
 عبور فرمودند حضرت مخدومی فرمودند کہ ہوا سے خوش می آید شاید کہ جوار قنوج نزدیک رسیدہ
 التماس کردند کہ قنوج ازینجا بست کردہ تخمیناً خواہد بود چون خبر آمد کہ حضرت مخدومی نورستان و
 سلیم خان پسران بہادر خان و شیرخان و دولت خان پسران معروف خان فرستے کہ ذکر آنہا بالا گذشتہ
 است اینہا بموجب نوشته او مشارالیم استقبال نمودند چارہ پنج کردہ پیش آمدند آداب بندگی بجا
 آوردند و بورد و قدوم برکت لزوم بسیار استبشار نمودند آنحضرت مخدومی را در قلعہ خام کہ در
 آبادی ملاوہ بود جائے استقامت مقرر نمودند و نقد و مجلس و پارچہ و غیرہ در خدمت حضرت
 مخدومی حاضر آوردند آنحضرت ہمہ را قبول فرمودند و دران زمان وہیہ ملاوہ چندان آبادی
 نہ داشت خانہار حایا معدودہ زراعت پیشہ آباد بودند و بعضی خانہ زارداران قوم کایستہا
 و چند خانہ دیگر از کلمہ گویان کہ خود را بحضرت امیر المومنین ابو بکر صدیق رضی اللہ تعالیٰ عنہ
 نسبت میکردند و از شعار اسلام محض نا آشنا و بے خبر و از اوضاع لباس آنہا ہرگز بوسے
 مسلمانان نمی آمد نیز سکونت میداشتند و چندین خانہ قارورہ سازان ہم آبادی داشتند و
 جنگلی ویرانہ و پراخ و خار و خارستان بود حضرت مخدومی فرمودند کہ اینجاے مناسب حال و پیشانی
 است و بامکان حضرت مرشدے جلال الملک والدین رحمۃ اللہ علیہ کہ محض ویرانہ و خارستان
 است مشابہتہ دارد و مردم اینجا بسیار سخت گوشت و گوشت ادنی و حد خواہند بود و حضرت مرشد
 مرشدان فرید الملک والدین حضرت شیخ فرید الدین کج شکر رحمۃ اللہ علیہ در مقام اجڑہن
 مردم اینجا نیز بصفت و رشت گوی و غیر متقد از جناب فقراے معروف بودند استقامت
 فرمودند پس این فقیر نیز لازم آنست کہ پیروی پیران خود واجب دانستہ بہین چاہے

گوشه سکونت گیرم و در صبر و قناعت همه فقرائے بفرغ خاطر عبادت الہی و برپاقت باطنی مستغرق
 نمایند کہ کسی مزاحم و مختل وقت آنها نخواہد شد یکے از سفہائے کہ در دنیا و متعصب و منکر فقرائے بود
 غضب کرد و بر آن حضرات اعتراض آورد و گفت من بر کلام شیخ عجب دارم کہ با مردم اہل نفاق
 و حسد فقرائے چگونه بفرغ خاطر گذرانند بر آن حضرت مخدومی صفت جلال و حالت غضب پیدا کرد
 فرمودند کہ این بے ادب گویا در جناب حضرت شیخ فرید الدہر و الدین کنج شکر رحم اللہ علیہ استغنی
 کرد و خبر ترازیان و حال تو بجال کسے میماند کہ از بزرگے پرسید کہ احمق کرا نامند بزرگ فرمود کہ
 کہ احمق را جوید و در چند روز آن سایل دیوانہ و بے عقل شدہ و ماندن فقرائے در میان اہل نفاق
 و حسد فائدہ ہا دارد اول آنکہ کسے کہ بعلت نفاق مولف است در عجب خود مبتلاست و با مردم موافقت
 و موافقت کم گیرد و این موجب کمال فرغ درویشا نیست کہ مدام بے مزاحمت غیر بے ادبی
 و محبوب حقیقی مستغرق باشند و قسم آنکہ حسد بدو نوعست یکے آنکہ رشک بدون برکت غیر
 بوصول آن نعمت در خود بے ارادہ زوال آن نعمت ازان غیر و این را غلبہ گویند و روا بود
 دویم آنکہ خواستن نعمت غیرے را بے نیت زوال نعمت ازان غیر و این نوع غیر جایز است و
 مذموم پس سبحانہ للہ النعمتہا کہ نصیب حاسد بود و بحسود و روزی دہلوا دشامت نیت خود
 محروم میماند و ازین جہت حضرت رسالت پناہ علیہ السلام و اصحابہ و سلم فرمودند اللہم
 اجعلنی محسوداً و لا تجعلنی حاسداً شنیدہ شد کہ آن سفیہ متعصب در آنک زمانہ بہمت قصوے
 گرفتار شد و بقیہ شدید ہلاک گردید و روزی بخدمت حضرت مخدومی زاد اللہ برکاتہ ظاہر شد
 کہ این قلچہ خام خانہ حکام ہر کسے کہ حاکم میشود نائب او کہ بہمت تحصیل مال این دیہات می آید
 در ہمین قلچہ نزول مینماید فرمود کہ فقیر را با خانہ امیر چکار اسباب را بیرون نمایند و بکنت از
 آبادی برند پس ران بہادر خان و شیر خان بسیار التجا کردند در آن زمان بخادمے عرض کرد
 کہ والدہ صاحبزادہ شیخ عبدالرزاق بسیار علیل اند و حالت غرغہ رسیدہ شیخ عبدالرزاق چشم
 گریان و اشک جریان سورہ یسین بر سر بالین والدہ میخواند صاحبزادہ شیخ عبدالرسیم و

شیخ عبدالملک را فرمودند که سوره اخلاص و سوره یسین و سوره ملک نیز بروی بخوانند و یقین
 شما یقین بکنند در عرصه قلیل بعد زوال روز سه شنبه تاریخ نهم شهر شوال ستمه هشتصد و بیست و هفت
 وفات نموده کناره دیه جانب شمال از قلعه مدفون گردند روز سیوم حضرت مخدومی خود بدولت
 پایایده بیرون آبادی تشریف آوردند و در همین مکان که اسامی ایوم وفات همایون برکات بر
 افراق فرزندان و مریدان روشنی بخش قلوب طالبان جلوه گریست عصاره استقامت محکم و مستحکم
 فرمودند و در آن عهد سلطان بهلول شاه لودی بر سر ری سلطنت بلاد دہلی در عین حالت عروج بود و
 روز بروز باستماع فتح و فیروز می مالک سرور خاطر شریف میگردند زیرا که سلطان مذکور به نسبت
 سلاطین سابقین عادل بود و باز مریدان بزرگان مقتدر و راسخ و اکثر اولیای الله و علمای دین قویم
 در عهد دولت او مدینجا رو دیار هند تشریف آورده اند و آرام گرفته اند پس آنحضرت مخدومی
 بنای مسجد خاتم نموده و حجره بحبت عبادت خود نیز و مکان بحبت فقرای تیار کنانید و علمای تامل
 یو دند و بجه مقررے ہرگز قبول فرمودند حتی کہ اگر کسی متواتر قسم طعام یا چیزے دیگر میفرستادند
 ستم روز واپس میگردند و میفرمودند کہ متکفل رزق رزاق مطلق است و سبحانہ در فکر کلام مجید
 میفرماید ما من داعی فی الارض الا علی الله رزقنا ہر گاہ کہ جملہ چیزہ و پرندہ بے وجہ مقررے
 زندگی میکند انسان کہ اشرف المخلوقات است و بہرہ چیز و انا و عالم میاید کہ خود را باین صفت موصوف
 گرداند و کمتر از جانوران نسا زد قصہ شیخ اصمغنی بابدوے عرب درین اثناے مجر روشن
 کہ مردے سیاح و عالم بود و بارادت خدمت حضرت مخدومی از دیار دکن رسیدہ و بدستما مشر
 صحبت حاصل نموده باز بدیار خویش را بہ گشت نقل از حضرت شیخ اصمغنی رحمہ اللہ علیہ آورده کہ
 شیخ بارادہ زیارت حرمین شریفین میرفت در اثناے راہ مردے دہقانے از دیہات عرب کہ
 پیشہ قطع الطرقی آموخت در پیش شیخ آمد و بزبان خود گفت اخلص ثیابک و لا تحرب بتيك
 بموتک یعنی بگذار پارچہ با خود را و خراب کنی خانہ خود را بمرگ خود و تیغ از میان بیرون کشید
 فرمود ترا چہ شدہ و فرما کہ بخواہدہ این پیشہ در قہر آئی گرفتار آئی چہ جواب دہی آن بدے

گفت که اگر خدا تعالی ما را در مواخذه این درگیر من او را در مواخذه رزق خود درگیرم شیخ فرمود
 اے بنجیر خدا تعالی امیر فرماید فی السما رزقکم و ما تعدون خدا تعالی رزق را در آسمان معلق
 ساخته است نه درین پیشینه شنیعه آن بدوے سکوت کرد و سخن شیخ بدوے تاثیر گرفت و تیغ را
 انداخت و گفت حالا خبر دار شدم هرگاه که خدا تعالی رزق در آسمان مقدر و معلق کرده است
 از آسمان چرا نخواهم وزیر درخت نشست شیخ را بر تبدیلی حال بدوے حسرت آمد و اندر راه
 رفتن بند شد در اندک زمان و دو قرص نان و شوربا در پیاله نقره در پیش بدوے رسیدند
 تمام داشت بخور و پیاله را در زیر درخت انداخت قریب بشماره پنچین بدوے گذشت و هر روز
 وظیفه غیبی یاد میرسید و پیاله را زیر درخت جمع شدند روز بروز احوال بدوے در ترقی افتاد
 بعد ششماه به تلاش شیخ رحمة الله علیه بکه آمد و شیخ در طواف کعبه بود از دور بشناخت که انحر و
 همون مرد است که از برکت کلام الله که از زبان او شنیدم و در من تاثیر کرد گفت یا اخي هذا کما
 کما بدانی یا اخي زدن ذلک لشعر حضرت شیخ رحمة الله علیه آیت کریمه تمام خواند و فی السما رزقکم
 و ما تعدون فورب السما و الارض انه الحق یعنی در آسمان است رزق شما یان و چیزیکه وعده کرد
 شد پس سوگند پروردگار آسمان و زمین بدرستی که هر آینه این سخن حق است و تحقیق آن بدو
 در سوزش برآمد و نقره زد و گفت که بر اے کدام بے اعتقاد حق سبحانه تعالی قسم بذات خود
 کرده است و جان بحق تسلیم کرد حضرت شیخ رحمة الله علیه در مراقبه سرفرو برد و دید که روح لطیف
 آن بدوے در علین خشنود است چونکه محمد روشن نقل بدوے تمام کرد آنحضرت محذومی فرمود
 احسنت و حضرت امام غزالی رحمة الله علیه نیز در مصنفات خود این نقل کرده اند و نیز حضرت
 محذومی فرمودند هر که طاعت و تاب گشایی و فاقه بود صبر و توکل گیر و هر که طاعت آن
 نباشد کل کارے پیشه گیر و یا بهیزم چنید و خود آنحضرت تمام الدهرے بودند و اکثر زمان طے
 میکردند بعد از سه روز گاهی بعد چهار روز و انظار میفرمودند و تمام روز در ذکر الهی و ادای سنن
 نبوی اشتغال میداشتند از صبح تا وقت ظهر درس علوم دینی میفرمودند و بعد از فراغ نماز ظهر و عظ

صحیح بخاری و مسلم میفرمودند بعد از هر کسی که بار ادا و قدمبوس میرسد التفات میفرمودند بشیفت
 و حسن اخلاق بحدیکه قلوب ایشان براه دین و سلوک یقین رغبت مینمود و در چند ایام سکان اینجوار
 بویار رجوع آوردند و ابواب قوتحات برکشودند و ایام عسریز متبدل گشتند چنانچه بعد نماز هر جمعه
 عادت شریف بود و بصاحبزاده شیخ فخر الدین اولیا حکم میفرمودند که سوائے کتب و پارچه ضروری
 آنچه که زواید بود و یا محتاج الیه نباشد بفقرا و طلبای صرف کنید و هر کس بے مهابا غنیمت میکرد
 و اکثر میفرمودند که فقر کم سیر بود و بچندانکه از بے طاقی بمیرد و روزی خادمه چنده بملوے طلا در
 بالین خود دوخته بود از اندیشه آنکه فقرای غنیمت نبرند آنحضرت مخدومی بر اندیشه او مشرف
 شدند و بجانہ تشریف بردند و بالین را در آتش انداختند و بسیار تفتید فرمودند که گذارند شعله
 حریریں را که طعام شبینہ نگا ہمارند و چون آنحضرت مخدومی درین مقام تشریف آوردند بسیاری
 از واردات و خوارق عادات بر خلائق ظاهر شد از انجمله آنست که تباریخ شانزدہم ذیقعدہ
 روز عرس حضرت پیر پیران سید محمد گیسو در از رحمتہ اللہ علیہ مجلس سماع بود و آنحضرت محزون
 باجمہ خواص در حالت وجد بودند منکولہ نام ہندو کہ بعضی از زمینداران دیہ بود و او را راسے
 میگفتند و گاہے با مردم اہل اسلام روی اخلاص نہ آورده شورش فقرایے فقرائے شنید و
 بے اختیار رقہ کہہ کر و بسوے ایشان دوید و تسخر بر اوضاع فقرائے نمود کہ یاران بائید باز یہا
 این مسلمانان تماشا کنیم چون سراز در پیچہ بر آورد و بر جمال پر کمال آنحضرت مخدومی رسید
 مست و بیہوش گشت و بار حقایے خود گفت کہ بکشید مارا و گر نہ من بسوے اینہار فتم حضرت
 مخدومی فرمودند کہ این را از مجلس دور کنید و او را از مجلس بیرون بردند بعد یکم پاس اندکے
 بہوش آمد ہندو مان بسیار جمع شدند و حقیقت حال ازوے پرسیدند گفت اینقدر معلوم است
 کہ این گروہ مسلمانان خدا خود را بر کفت ہائے خود میسوزند بیایے مبارک حضرت مخدومی افتاد و
 دین تویم قبول نکرد و از جملہ خوارق آنست کہ قبل از تشریف آوردن حضرت مخدومی بہین
 دیہ شریط نماز جمعہ نبود و اکثر ہندوان و بعضی کلہ گویان کہ اصلاً شرائط اسلام اطلاع نداشتند

و پنج گاه و خرافات بسیر و ند آبا دی داشتند آنحضرت مخدومی مسجد بنای کردند و از نائب
 سلطان اجازت نماز جمعه درخواستند و چند مسلمانان هم گرد آمدند و ترتیب نماز جمعه دادند چون
 موسم گرما و حرارت سخت بود آب چاه اینقدر نبود که کوزه پر کرده شود و غسل و وضو بر بسازند و
 وقت نماز عنقریب رسید آنحضرت مخدومی هم هنوز غسل نکرده بودند حقیقت حال بجانب حضرت
 عرض کردند که آب چاه قریب خشکی رسیده و اینقدر نیست که رفع احتیاج شود و جمله مسلمانان
 در تلاش آب حیران اند پس آنحضرت مخدومی دست بر زمین زدند و بر روی مبارک مالیدند
 و حالت پدید آمد و از تمام جسم آنحضرت عرق میرخفت فرمودند خدا یا مسلمانان بحبت ادا می
 نماز جمعه حاضر آمدند و آب برایشان بند کردی من بنده تو ام و تو خدا بنده با ضبط اروتو
 یا اختیار هر چه خواهی آن کنی تا پیدار پیدا کردی و پیدار تا پید سازی فی الفور شاه شاکر آواز
 داده که آب چاه تا یک قامت آدم موجود است هر کس غسل و طهارت کرد و آنحضرت مخدومی
 هم غسل فرمودند و نماز جمعه ادا نمودند و چون فراغت کردند آب آنچاه بردستور قدیم بود که موافق
 یک کوزه خور و آب پر میشد و چون همه حاضران جماعه کثیر این ماجرا و کرامات معائنه کردند نیزه
 کس شرفا و در همین روز در حلقه اراده درآمدند و مرید شدند شیخ حسام الدین و شیخ فخر الدین
 قنوجی و شیخ ضیاء الدین را جگسیری و سید احمد و شیخ محمد اودهی و شیخ الاوداد مع هر دو پسران شیخ
 بکهارای و بهوران و سید نور علی بلگرامی و یار خان و لعل خان و دریا خان و میر خان افغانان
 که سردار چاکران حاکم قنوج بودند هر کس موافق مقدر و نیاز آوردند آنچه که نقد بود و بفقرا
 تقسیم فرمودند و آنچه که قسم شیرینی بود هم قسمت بهر یک ساختند شربت بحد کثرت رسیده که کم
 التفات کند بعضی را تلخ بخشیدند و بعضی را بچیر باس دیگر سرفراز فرمودند شیخ فخر الدین که عده
 قوم خود و بلقب کالو فی معروف بود و در فرزندان خاص سرفراز گشت و بی بی و دریا همیشه شیخ
 عبدالرحیم در عقد نخل مشارالیه مقرر فرمودند و بعد وفات مسماة مذکوره بی بی شاه دولت همیشه
 دوی بی شیخ عبدالرحیم در عقد نخل اودا و ند و بصیغه تولیت موعود گشت فرمودند که انشاء الله تعالی

این دیه آبادی گیر دو صورت مدو معاش شرفاے کردوشیخ فخرالدین متولے معاش ایشان خواهد بود
 چنانچه مفصل ذکر آن مرقوم خواهد شد و فرموده حضرت مخدومی بظهور خواهد آمد و شیخ الهدیه در اصل
 نسبت بحضرت امیر المومنین عمر ابن الخطاب رضی الله عنه تعارف داشت در موضع بوجن پور ضائقا
 بلگرام بحبت زمین معاش سکونت داشت و بوجه کشت کار معاش متعلقان خود بنمود غله بمردم وام
 دادی هرگاه که بسلاک بندگی درآمد حضرت مخدومی بنابر توهم عوام و خیال بدازین معاملات منع
 کرد و هر دو پسران در بندگی حضور درآمد حضرت مخدومی در تعلیم آنها تعلیم میفرمودند و شیخ
 بظواهر می بسبب استعداد و قابلیت ازلی تحمیل علوم کرد و خطاب فرزندی سرفرازی یافت چنانچه
 بقیه احوال آنرا در مقاله رابعه ارقام خواهد یافت و شیخ ضیاوالدین راجگیری چند سال در خدمت
 شریف ریاضات شاقه نمود و در آخرین شصت بعد از آنحضرت او را ملبوس خاص عنایت فرمود
 باراده زیارت حرمین شریفین مرخص و مجاز گشت و از جمله واردات و خوارق است که
 اعتبار نام خادم و مرید حضرت مخدومی بود و کسب زراعت معاش خود بنمود و یک سال نیت کرد که
 آنچه درین سال حاصل کنن نصف نیاز جناب حضرت مخدومی رسانم و نصف دیگر معاش متعلقان
 خود ساکن اتفاقا خانه آتش گرفت و همه اسباب خانه او بسوخت چند من شالے که بحبت تخم
 نگاه داشته بود هم بسوخت او بیچاره مفلس گشت و حیران بپای حضرت در افتاد و زین خدمت
 بیوسید و عرض حال خود نمود حضرت مخدومی فرمود که خیر در همین بود تلف المال خلفه الامر
 متوسل خدا تعالی رحیم است و کریم و بنده را امید بخدا باید نه بر تخم و آن سوخته به و هنوز تازه
 فرمود و دست دعا برکشود و فرمود که آن شالیها سوخته بکارید انشاء الله تعالی انفع بسیار
 خواهد شد و بیچاره از حسن اعتقاد که داشت چنین کرد و هر دران سال در یک تخم دانه چندین بنبره
 رویید و در هر بنبره چندین خوشه آورد و در هر خوشه چندین دانه شالی و هر دانه دو برج نسبت
 القصد دران سال آنقدر شالی که او را حاصل شده گاهے بوقوع نه آمد بود آنچه که در سال
 معمول و عادت بود بخانه خود برد و باقی را بخدمت شریف حضرت مخدومی حاضر آورد و عرض کرد

که یا حضرت آنچه که حق نصیب بنده بود گرفتیم و باقی حق تقارست و در آن میان حاکم وقت شهباز خان
 را حاضر بود این ماجرا یک چشم خود معاینه نمود و دست خدائی بار او تمام بقدیم شریف آورد و چند شالی
 بخدیم سلطان سکنه خلعت رشید سلطان بهلول لودی ارسال داشت و جنگلی احوال و اقطاع
 نوشت سلطان سرسید شکر آورد که در زمان سلطنت ما هیچکس جامع الکمالات صاحب السلطان
 اند و آنچه از پروردگار خود استدعائی نمایند فی الفور استجاب کرد و زری نصیب آن کسانیکه ملازمت
 خدمت ایشان مدام دارند پس شیخ خان جرایر که صاحب وقار و بدرگاه سلطان روس
 اعتماد داشت بخدیمت شریف خدمت نمود و در محفل سیوهای و ولایتی و نفوذ و نفوس
 به همراه کرد و عریضه نوشت که شهر دلی جای بزرگان و مکان مرشدان و زیارتگاه خاص عام است
 اگر اتفاق سیرافتد بهم زیارت ایشان و هم ملازمت بخواهند میسر گردد و درین روز با چندین
 امور موافق راه این خادم در ایشان در پیش آمده اند و الا از سر قدم ساخته شرف ملازمت حاصل
 نمایم فتح خان بهفت روز در خدمت مانده و بسیار آرزوهای کرد و منتها کشید حضرت اجابت توفیق
 و نیز فرمودند که بخش الفقید علی باب کلا میر و نهرو کلا میر علی باب الفقید از آن زمان که از صحبت
 ملوک و اغنیاء احترام کردم و در ملک الملوک اختیار گرفتیم باز رجوع بغیر خدای تعالی نه آوردم منتها رایه
 مایوس شده رفت و بسطان سکنه را اظهار کرد و چون که سلطان نیازمند اهل کمال بود و باز فتح خان را
 رای می نمود که اگر اتفاق حضرت مخدومی نشود یکی از فرزندان و یا مریدان اجازت فرمایند که از خدمت
 ایشان برکت گیرم فتح خان باز بخدیمت حضرت مخدومی عرض باوشاه رسانیده و التماس و جیا آنچه
 بیاس خاطر فرمودند که فرزندی شیخ عبدالرزاق و شیخ فخرالدین اولیا اگر پرونده حقایقه ندارد و بهر
 صما جزا دیا دریافتند که این حرف محض برای خاطر سلطان فرمودند از دینای باطن حضرت نبود
 قبول نکرده پس حضرت مخدومی فرمودند که فی الحال بکلفت این تکلیفات تشویر و بهرامی را
 خدای تعالی موقوف داشته بر اسباب و اوقات و فرمودند که اگر اصرار و باوقاف اگر اراوه آبی
 موافق آید در موسم عرس حضرت قطب الاقطاب پیر و مختیار رحمة الله علیه تصویب است حال خواهد شد

فی الحال اگر رضا مندی و خوشنودی فقیر منوایی این قریه را کثیر از کفرست از اهل اسلام آباد
 کنید و هم چیزی بهمت معاش شرفا مقرر نمایند فتح خان عرض کرد که درین مقدمه حضرت مخدومی
 خود مختار اند هر خدمتی و هر منصبی و هر معاشی که تجویز فرمایند مسلمست و درست چنانچه شیخ بھکمارای
 پسر کلان شیخ الدوبیک در علم ظاهری از جناب حضرت مخدومی بهره حاصل نمود و قبولیت خاص یافت
 بمنصب قضا سرور گشت و شیخ نور الدین قنوجی که در فرزندی ممتاز شده اند بخدمت توابیت
 مفعول گشت و بجانب قنوج و بگرام و بلور نامه نوشت که هر که درین منصب ملانوه آباد شود و موجب
 تجویز حضرت مخدومی و جبه معاش از دفتر بادشاهی مقرب باشد از ان زمان صورت آبادی مردم اسلام
 اسلوب گرفت و یونانی و ترقی و تقویت دین اسلام قویم کردند و هر که درین منصب ملانوه آبادی
 گرفت برای او یکم وقت حضرت مخدومی رخصتی نوشتند بعضی را به نقد و بعضی را بر زمین نری
 و بعضی را به یومیه معاش مقرر فرموده و بجهت فرزندان مایه تولد کفایت فرمود و سید الله علی
 علی رئیس الطالبین و المریدین روانه شدن بهر بی پس آنحضرت مخدومی بعد چند ماه به پنج
 چهارم شهر صفر مع فقر و طلبا و توالمان که مدام ملازم خدمت بودند و صاحبزاده شیخ فخر الدین
 و شیخ عبدالرحیم و شیخ عبدالکلیم و حاجی چاند و حاجی عثمان و حاجی نور الدین و غلام حسین بن عبدالقادر
 و اله داد و شیخ بھکمارای طالب علم و عبدالغنی و این غلام و غیره قریب صد مردم بار او زیارت
 پیران و مرشدان دہلی روانه شدند و صاحبزاده کلان شیخ عبدالرزاق و شیخ عبدالملک و خان
 گذاشتند و تقید یافت فرمودند که در خدمت و خجیر کی فقر و طلبا و ارو و صاحبزاده حتی المقدور تصور و قیود
 را راه ندهند چون بمقام قنوج رسیدند چنان صاحبزاده شیخ عبدالرحیم آشوب گرفتند ایشان را نیز
 مع برادرش شیخ عبدالکلیم چنان روانه فرمودند و تقید فرمودند که مدام بدستور معمول فقرای آیینگان
 در وندگان را خدمت میکرده باشند و در امور مایه خود مدد و است و اشتغال داشته باشند و در قنوج
 یک مسر و چیل بنجر پس که نذر الله و نیاده آورده بود نیز با ایشان داد و نیکو مردم آنجا موافق فرمود و تقسیم
 کرد و و پسند و دیگر احوال را در سینه و نماند حضرت اگر بیان نکایم موجب تقوی که در پس گویند از آنچه که حضرت

و مقتصر چون از بلده قنوج روانه شدند در عرصه بیست روز داخل شهر دلی شدند در آن ایام سلطان
 سکندر لودی کسل طبیعت داشت و جلاب غوره بود پس غوراشا هزاره ابراهیم شاه را با اکثر اربابان
 برای استقبال حضرت مخدومی فرستاد برکناره دریا قدم پوس حاصل نمود و بدرگاه حضرت قطب
 الاقطاب پیر بختیار رحمة الله علیه نزول فرمودند از آنچه به فتوح رسیده بود بخدای درگاه شریف
 سکان آنجا عطا فرمودند شیخ نعمت الله خادم آنجا ضیافت نمود دوم روز سلطان سکندر خود
 قدم پوسی نمود و چهل تهمان پوشش کی خاصه و پانصد روپیه و پانزده عدد مهر و مرارید و ده دست کاغذ
 و قلم آن و پنجاه شانه بخدمت آورد و از آنچه که نقد بود و مرادید را بملانوه فرستاد و بقی بخدمت
 فرمودند چهارم روز در همین جای شریف استقامت فرمودند اقسام طعام بکثرت تمام هر روز
 سلطان سکندر میفرستاد که مردم همراهیان و فقرا و خدای درگاه شریف کفایت میکرد و آن
 وقت شیخ سعد الله ترک که مردمی دانا و قابل و از علوم ظاهری آموخته در دروم شهر روی عزت و آبرو
 تمام داشت بخدمت حضرت مخدومی مشرف شده و بارادۀ نیک سمیت نمود و به نعمتهای که از
 مرشدان حضرت رسیده بود مامور شد از آنچه که او از مردم بدی بود بجا آورد بعد از چند روز شیخ رزق
 پسر کلان شیخ سعد الله که او نیز باوصاف پدر موصوف است و در فن شعر فارسی و هندی زیاده است
 مشتاق تخلص کرده است و در بهندوی را چون تخلص ارد و پیاوین و جوت زینین تصنیف دارد
 و کمال فقر و علم و آنچه بسیار دارد بحلقه بندگی اراوت در آمد و مرید شد شیخ سعد الله ابرو نه عرس
 حضرت قطب الاقطاب رحمة الله علیه خلعت خلافت مرحمت فرمودند و سی مردم شرفا که اکثر از آنها
 فاضل و عالم بودند چنانچه احوال آنها را در فهرست نقائیه جدا جدا خوانیم نوشت نیز بیعت
 نمودند بعضی بلباس درویشی و بعضی بسفید پوشی خوشوقت شدند و موتی خانم که شیرده سلطان
 سکندر بود و نیز بحلقه شریف رسیده در صلقه الادب درآمد و چهره بسیار از نقد و جنس نیاز آورد
 و بحسن اعتقاد صبیحه خود را بخدمت شریف حضرت مخدومی به نیت خدمت حاضر آورد و گفت که
 زبانی نصیب این عاجزه که آفتاب و ضویر است او باشد چون که بتالینچ چهارم بر بیج الشافی عرس

فرستاد شیخ سعد الله رزق را که در کمال بودی

حضرت قطب الاقطاب رحمه الله عليه واقع شد و اجماع مردم خاص و عام بمرتبه تمام گشت اسباب سماع
هم مجد کثرت بود و حالتی عظیم بر حضرت مخدومی ظاهر شد و کم کسی از اهل دلائل باقی مانده باشد که تاثیر کرده باشد
و همه لباس خود و رفیقان و اهل مجلس چه فقرا و چه اغنیاء کشیده بقدر الان دادند و سلطان سکندر نیز
حاضر بود دست مبارک بگرا و انداخته خنجر صحر که بیش بها بود نیز بآنها دادند و نور خان خانسان
سلطان دست از خدمت بادشاه کشیده بدین حضرت مخدومی آویخت و کمر همت و خدمت بادشاه
حقیقی بست ترک و نیا نمود و ارشاد گرفت و کوشه عزالت کرد بسیار مکان شریفه در آن مجلس کلان
زاهدی بود که از احوال درویشان منکرو از سماع مخدوم تبسم کرد و به تبسم خنجره زد و نقل ایشان نمود
حضرت بنور باطن بر بداعتقاد وی مشرف و آگاه شدند و این بیت حافظ شیرازی
رحمه الله علیه خواندند ترسم زان قوم که بر درویشان بخدمت رسد کار خرابات کنند ایان را از اهل بسیار
منفعل و پشیمان شده و بجهت اختیار و حالت سماع درآمد و سپای حضرت افتاد و از خیال فاسد تو به
نمود و مرید شد و ارشاد گرفته بگوشه عبادت نشست و بعد از هفت روز سلطان عرض کرد که حضرت
چند روز در قلعه تشریف دارند تا نور خدمت حاضر باشم و برکت قدم مبارک بر کرم حضرت مخدومی
جواب دادند که فقیر را با خانه ملوک چه کار هر چند که سلطان مبالغه نمود قبول نفرمودند و سندی که
دام بطور تخفاج خدمت فرستاد هرگز قبول نفرمودند و بعد چند روز بزیارت گاه سلطان المشاوخ
حضرت نظام الدین اولیا رحمه الله علیه و بعد چند روز بدرگاه حضرت نصیر الدین چراغ دہلی رحمه
الله علیه و همچنین در شهر دہلی دو ماه بست سه روز تشریف داشتند بعد از آن به پانی پت تشریف
بردند در آنجا هم قریب هفت ماه ماندند فاما بر خاسته خاطر بودند چرا که از اقربای حضرت که کس مانده بود
و در تفرقه افتاده بودند بر قبر متبرکه که شیخ منکن پدر بزرگوار خود طعام بسیار خیرات کردند بعد از او
طمانه فرمودند هر گاه که بقتوح رسیدند فرمودند که این سفر آخر ماست اغلب که بعد ازین بجز سفر
آخرت اتفاق نخواهد افتاد بدرگاه حضرت مخدوم شاه انجی جیشید رحمه الله علیه نزول فرمودند
که او از جمله کاطان وقت خود بوده است و همچنین صاحب کشف و کرامات و صاحب لفظ و در عالم

ترک و تجربه کم کسی خواهد بود گاهی در حالت جذب و گاهی در حالت سلوک بودند یکی از آثار بزرگی و
 کمالات او آنست که بدین ماه شوال روز سه شنبه انتقال نموده بودند و نیز یک روز مصاحبت او بحسن
 اعتقاد میبود و اکثر بایحتاج او را انبیا میگردید و یک روز یکی از بزرگای میسکنت که در اینجا بجهنم
 شیخ پر کمال بروزش فوت کرد بعد چند ساعت سزار کفن بر آورد و فرمود که اگر این روز در عقدا
 تو خمس ست فردا که روز چهارشنبه باشد نقل خواهیم کرد پس بروز چهارشنبه یا از دهم شهر شوال سن
 اثنی وربعین و ثمان مائت نقل نموند بجان الله و بزرگی شیخ جمشید که حیات و ممات در اختیار
 ایشان بوده است رحمة الله علیه و او از مریدان خاص حضرت قطب الاقطاب مخدوم جهان نیان
 بوده است آنحضرت مخدومی را اتفاق چند مقامات افتاد و کمالات بسیار بارواح مخدوم انجی
 بپیان آمدند و تا ایام عرس در بهون جای ماندند و فرمودند که مخدوم انجی را هر که دوست دارد دست
 سن ست بلکه هر کس جنازه را بگذارد و در عرس انجی جمشید حاضر بود عین رضای من کرده باشد
 چه او صاحب ولایت است همچنین ثنای مخدوم انجی جمشید رحمة الله علیه بسیار میفرمودند بعد
 آنحضرت مخدومی تشریف بکاتوه آوردند در آن ضمن شیخ حسام الدین قنوجی التماس کرد که بفرمودند
 اراده توطن اینجا فرمودند ضرورت است که صاحبزادگان را بجائی نیک تزویج نمایند حضرت مخدومی
 فرمودند هر جا که شما تجویز کنید و مساعی بی عافیه بشیر و شیخ عبدالرحیم را با شیخ فخر الدین اولیا
 برادر زاده حقیقی خود عقد نکاح بستند و شیخ عبدالرزاق عذر فرمود که سن من از پنجاه گذشته و اکثر مو
 من سفید شده اند حالا ازین امر باز دارم و در آخر از مرضی شریف حضرت چاره گزینان ندیده
 سکوت کردند و بادختر شیخ فتح الله که از اولاد حضرت شیخ فرید الملة و الدین کبیر شکر رحمة الله علیه
 و از چند مدت در قریه نیول سکونت گرفته بودند عقد نکاح بستند و صاحبزاده شیخ عبدالرحیم را
 در برادری محسوبان قنوج بادختر شیخ عبدالرحمن نکاح کردند و شیخ عبدالحکیم نیز در قصبه ملهور
 بادختر شیخ محمد عظیم نامزد کرد و هر یک را خانها جدا ساختند و برای خود حجه تمصل میفرستادند
 و اکثر اوقات در آن حجه بعبادت و یاد آگهی مشغول میبودند و از مردم عوام و انبیا ترک حقیقت نموندند

و نگذاشتند در آن حجره سوای بی بی مرصعه و خادمه سماء سلول و نگینی از متعلقان خود را و این
 ظهر و عصر درس میفرمودند و ما بین عصر و مغرب رو بقیله شده ترک کلام لایعنی نموده مراقب نشدند
 و بعد عشا بامریان بزرگ و فکر و انظمت میداشتند اگر کسی از اهل دنیا آرزوی ملاقات می کرد
 از بعضی بحسن اخلاق و به لیسنت تمام عذر میفرمودند که بابا فقیر را این وقت معذور دارید و از
 بعضی بعد ظهر خطبه ملاقات میکردند و دیگر مگاشقه در آن آشنا بنده درگاه محروسه و محاسبی
 شریف بر سر راه قطعه باغ که از مکان شریف نزدیک است احداث نمودم و اشجار انبه و غیره را
 آب میدادم و اکثر اوقات همون جای میاندم و گاه گاه حضرت مخدومی قدم رنجه فرموده بطریق
 سیر شریف می آوردند شیخ سعد الله و شیخ رزق الله که از مریدان خاص اند و بانواع عنایات محلو
 و شیخ سعد الله نعمت خلافت سرفراز است از دہلی در آن باغ در رسیدند و منم گرمی بود و حرارت
 سفر بر پیر و یاران غالب آمد و در نیوقت درید قدرت این عاصی هیچ موجود نبود که تدبیر تیر آینه
 بسازد حضرت مخدومی بنور باطن در یافتند و پنج عدد انار شیرین و شکر مقدار شربت بدست
 شاه دریا بلاغ داشتند فرمودند که و چه مهمانان را نیکو داری و این کلام مرشد خود را با وجود
 مفاصله بنده بکوش خود می شنیدم بفضل تعالی و کرم مرشدی آنرا مهمانان ذائقه کردند و تسلی و
 رفیع گرمی خود نمودند بخدایت حضرت مخدومی بی پای بوسی مشرف شدند و مورد تفضلات ناقتانهای
 گردیدند و خلوتنهای چند حاصل نموده به بنده درگاه ارشاد کردند که اینها مهمانان تواند بر جای خود
 آوردم و آنچه که مقدور بود خدمت نمودم بعد از چند روز شیخ رزق الله را نیز خلافت مرحمت
 فرمودند و خدمت بدہلی کردند و از جمله خوارق عادات حضرت مخدومی آنست که قاضی شیخ
 بھکاماری ابن الحدیث که ششم از احوال شان مذکور شده و بقیه آن در مقاله رابعه بیان خواهد افتاد
 مورد عنایت حضرت مخدومی است و مخاطب بخطاب فرزندی و در تربیت او از ابتدای کمال
 توجیه میفرمودند کتاب ہدایۃ الفقہ میخواند و اکثر مقام که از فهم او مییافتند حاشیه بدست مبارک
 خود می نوشتمند تا باسانی فهم کند و صاحبزادہ شیخ عبد الملک بر کمال شغقت او رشک بردند و از راه

نادانی کتاب ہدایہ را در آب حوض انداختہ شیخ بھکاری بسیار ملول خاطر گردید و چند روز در
 خدمت حضرت مخدومی حاضر نشد این امر را مخفی داشتہ حتی کہ این ماجرا بر حضرت مخدومی آشکار
 گشتہ فرمودند کہ فرزند قاضی بھکاری را بگویند کہ کتاب ہدایہ ترا خدای تعالی محفوظ داشتہ و اورا
 ضایع نکرده و بنیاد علم ترا در زیر زمین استوار ساختہ و از سیدہ عبد الملک برداشتہ در سیدہ
 بھکاری افرود شیخ بھکاری شنید کہ حضرت مخدومی چندین فرماہندہ خوشوقت شدہ بی اختیار
 بسوی حوض دوید دید کہ کتاب بچہ نین سلامت مانده است اصلاً ضائع نشدہ کتاب را
 گرفتہ بخدمت حضرت مخدومی آورد کتاب بر حال بود مگر در بعضی کنارہ ہا از بعضی اوراق تم
 رسیدہ شیخ بھکاری بدستور قدیم سبق میخواند و روز بروز مشمول عواطف کرم دید و از ان زمان
 خطابت و امامت جمعہ و عیدین لشیخ بھکاری نیز مقرر فرمودند و از جملہ احوال شریف خوارق
 عادات حضرت مخدومی آنست کہ مخدوم شیخ سعد خیر آبادی بن شیخ بدھن قدوائی اوانامی جامع
 کمالات صوری و معنوی عالم شہ بیعت و طریقت صاحب ذوق و وجد و سماع و شیخ عبد الصمد
 عرف شیخ صفی ساسی پوری کہ از مریدان خاص و خلیفہ بزرگ شیخ سعد الدین ست و او نیز بزم
 و تیرہ پیر خود با کمال شوق و بانواع ذوق و محب و رویشان و محاص با ایشان با چندین مریدان
 و طالبان بتقریب سیر شہرقونج تشریف آورده بودند شیخ صفی پیش قدمی نموده با اشتیاق
 حضرت مخدومی در رسیدہ و شیخ سعد از عقب تشریف آوردند بجز ملاقات بسرو تمام بزبان ہندی
 فرمودند کہ دیکھی محمد ثانی کنایت بہ پیر خود شیخ مینا لکنوی کہ اسم شریف ایشان نیز شیخ محمد بود و مینا
 بزبان مخدوم شیخ قوام الدین لکنوی رحمۃ اللہ علیہا کہ عم بزرگ و پیر بیعت ایشان بود راہ لطف
 و اشفاق پرآیدہ چنانچہ احوال ہر یک شان بمقام خود در مقالہ ثانیہ فصل ذکر خواہد یافت فائدہ
 بعضی ناقصان معنی کلام شیخ سعد را حمل بمعنی دیگر کردند و اصل مراد شیخ را نفہیدہ بہ شیخ اعتراف
 آوردند لغو و بانشہ منہا چگونہ بچہ نین شیخ کنایت از جناب پاک رسالت پناہ علی اللہ علیہ وسلم
 کردہ باشد کہ تشبیہ با ذات پاک آن در یتیم سخت بے ادبی است بعدہ حضرت مخدومی نیز بزبان

هندوی فرمودند و یکست سعد سوده بتانی یعنی از دیدار شما خوش دیدار فقیر سرود شد و آسودگی
 حاصل گشت از کلام هر دو و خدوان مقامات هر یک قیاس باید کرد که چه قدر مرتبه عالی و شایسته
 در این ضمن حضرت مخدومی برای ایشان سواقی طلبیدند و عباد الله و عباد الهادی فرزندان که
 هنوز بجد بلوغ نرسیده بودند مقتضای ایام کوزه سواقی را غلط کردند و بعضی سواقی آردا و فرزند
 اولاً مخدوم از یک انگشت آنرا ذائقه کردند و فرمودند هر چه از کاسه بزرگان است عین اشتقاق و
 تبرک ایشان است حضرت بنور باطن دریافتند که سواقی نیست آردست در این ضمن مخدوم
 شیخ سعد بزبان هندوی فرمودند که بچلواری خوب بچوای کنایت از اولاد شریف حضرت مخدومی
 کردند چون خاطر مبارک از حرکت شیخ عبدالملک مخدوم و سکدر بود و توقع این حرکت آتش بر
 آتش و غضب و غضب شد جواب دادند که بے تسار ماری گئی یعنی ترخ زده است و ترقی اثر نخواهد داشت
 حضرت مخدوم شیخ سعد فرمودند که صاحب اینقدر ریر جی از درویشان بعید است و اینان صغیر
 بنی تقصیر اند حضرت مخدومی ضمن حدیث نبوی بیان فرمودند یعنی کسی را زشت و بد کرد و اندیده
 از شکم مادر زشت برآمده و کسی را که خدای تعالی نیک کرد و اندیده از شکم مادر نیک برآمده و نقل فرمود
 که موسی علیه السلام بر دجله وارد شده دید که چندین بچه با درون دجله آب بازی می کنند و
 بانواع و خوشی هم آغوش از صغیری را دید که حق سبحانه تعالی در خلقت او روشنائی چشم نداده
 حضرت موسی علیه السلام را بر حال آن صغیر ترجمه آمد و گفت خدایا ارحم الراحمین نام مست تر این
 چه حال است که چندین بچه هم آغوش یکدیگر و بانواع خوشی با خود بازی میکنند و این بچه
 صغیر نامینا در کنار آب از همصران خود جدا مانده بدایغ حسرت سوزان و گریان است ترجمه کن بیان
 بچه را و روشنی چشم او را بخشی فی الفور دعای موسی علیه السلام مستجاب گردید و آن صغیر بینا شد
 و برخاست و بدجله رفت و یک بچه را که در کنار آب از جناب رب العزت آواز رسید که ای موسی
 دیدی بنی تقصیر خود را کار من بنی حکمت و فعل من بنی علت داین ماجرا در خدمت بنی بی مصلحه رسانید
 فرزند خود صاحبزاده شیخ جلال که بغایت صغیر بود بخدمت حضرت مخدومی فرستاد که در حق این فرزند

چهره فرامی حضرت مخدومی این مصرعه بخواند که گناه دیگران بر تو نخواهند نوشت و بوسه او و در کنار
 گرفتن و فرمود که این فرزند رشید ماست صالح و نیک بخت خواهد شد پس مخدوم شیخ سعدیه روز
 تشریف داشتند و آنچه که وقایق و حقائق این ملت است بایکدیگر میان آورده چنانچه در مقاله
 ثانیه بیان مفصل خواهد یافت باز مراجعت فرمودند شیخ هفتی چند روز دیگر توقف کردند و از بعضی چیزها
 مستفید شده بخیر اباد روانه شدند و از جمله حالات حضرت مخدومی آنست که فاضل نام و غیره چند
 قوالان از قنوج بروی عرس حضرت شیخ جلال الملامه والدین رحمته الله علیه آمدند و مجلس سماع بود
 و کلام حافظ شیرازی را بخواندند و این بیت را تکرار نمودند بهیئت آنچه جان عاشقان از دست
 بهجران میکشد کس ندیده در جهان جز کشته گان که بلا حائض عظیم بر حضرت مخدومی ظاهر شد
 قریب بود که روح پر فتوح و جان لطیف از تن پاک ایشان برآید و آنچه بر کشته گان که بلا گذشته است
 روی و در حاضر الوقت بنده درگاه بر حالت مخدومی واقف شدم و بقوالان گفتم که این بیت را بگذارید
 که دلالت بر فراق و بهجران و دوست میکند و حالت مرگ بر حضرت مخدومی رسیده و این بیت که دال بر
 وصال معشوق است بخوانید بهیئت چه قیامت است جانان که بعاشقان نمودی به رخ بچو ماه
 تابان قد سرود لرزاید آنها بالجان خوش چند بار این بیت را خواندند دیدم که یک تا زنگی آثار زندگی
 بر حضرت ظاهر گشت و روح پر فتوح ایشان گویا از سر نو سرایت کرد الحمد لله علی ذلک و در این
 حالت بخدومی این ابیات چند بر خواندند - منظوم

ماست جلایم کبی نام و نشانیم	در کوی خرابات چو سلطان جهانیم
در عشق بسوزیم بجز دوست فسانیم	پروا از خود داریم که ماست بتانیم
ما در دنجویم همه در دوایم	بر گنج نشستم که مار گنج کشانیم
با حسن دلارام بصد گونگی ست	با ذوق تماشای درین گنج نمایم
خوش نیک صفات که معشوق نیست	از غیر نداریم که اغیار نداریم
در شرب بلایم چو شقایق لقایم	بل آب حیاتیم که در خضر نشانیم

<p>ما آب چکیدیم که در سبیل جبرائیم ما رند حریفیم که سر مست استیم ما جام نمائیم می صرف بنوشیم ما نیم قلندر که مجرور خود هستیم ما ملک گرفتیم ز لاهوت بنا سویت خورشید سمائیم که پر نور نماییم ما سر خدائیم باوصاف نود نه ما نیم محمد که احد کشت بودید</p>	<p>دریای محیطیم که چون قطره عیائیم ویدیزم شرابیم که جز شرب ندانیم از غایت سستی می و خمر فشائیم براق سواریم بهر سو دوانیم در جله به بینید که چون آب روانیم با مهر و وفائیم شهنشا جهانیم تا چند بهوشیم که یک ذات پاییم در فقر عیائیم که مالک برانیم</p>
<p>و از جمله احوال شریف حضرت مخدومی آنست که چون سن شریف از عمر طبعی در گذشت و از صد بالا در رسید مکرر از خاطر چنان کردید که گوشه عزلت گیرند و زینهار با کسی توانست ننگند همه کار شیخی و ترتیب طالبان و اراده مریدان بفرزندان سپارد و خود بدولت ترک علائق نموده بیاد آئی مشغولی گیرند پس خرقه خلافت که از حضرت شیخ جلال الملک والدین رحمته الله علیه رسیده بود و سجادی بصاحبزاده شیخ عبدالرزاق مرحمت فرموده و ما ذون سلاک نموده و خرقه ملبوس خود را به صاحبزاده شیخ عبدالرحیم عنایت فرمود و مثال که ممول بعضی اسکان است نوشته داد و دوران وقت صاحبزاده شیخ جلال خود سال بود از آن وقت هر کسی که بارادت می آمد شیخ عبدالرزاق می سپرد و هر گاه که شیخ جلال پانزده ساله شدند و اوضاع و اطوار ایشان پسند خاطر خاص عام آمدند و در صلاح و تقوی بی نظیر و موصوف است بحد و غنا شائق بعلم شریعت و طریقت و الهه شریفه ایشان عرض کرد که در حق این فرزند چه فرمائی و آنچه که نعمت ما بود بدیگران سپردید حضرت مخدومی مبارک خود جنابانید و فرمود انشاء الله تعالی و از آن زمان توجه و انتفات بر صاحبزاده موصوف بدرجه تمام میفرمودند و در تربیت و تعلیم اشغال جبروتی و اوارا که خود حضرت مخدومی بران مواظبت داشتند بصاحبزاده والا گهر می</p>	

بالغ فرمودند و بدلمای هر یک چنان رسید که امر سجادگی نصیب ایشان خواهد شد یک روز حضرت
 مخدومی بصاحبزاده شیخ فخرالدین اولیا و بنده درگاه و غیره ایامی فرمودند که مرید چنانست کرد و
 پیر چنانست و دیگر میخواستند و اشارت بسوی روح پر فتوح شیخ جلال الملت و الدین رحمۃ اللہ علیہ کرد
 مایان را مجال سخن نبود شیخ فخرالدین اولیا جواب کرد که آنچه پیر میکند مرید را چه مجال که سوای
 آن کند بار دیگر بروی جمعی که باعث کرانی نهاد و فرزندان نشو فرمودند که اگر فرزندی شیخ عبد الرزاق
 خرقه را شیخ جلال بسیار دین استرضای پیران طریقت کرده باشد شیخ عبد الرزاق مجبور شد
 این خبر را حسن اعتقاد و کمال اطاعت پیر بزرگوار بلی سابقه تصریح کلام خرقه و مثال بر سر خود
 آورد و شیخ عبد الرحیم دید که حضرت مخدومی چنان فرمود و برادر کلان من شیخ عبد الرزاق چنین کرد
 نیز خرقه آورد و حضرت مخدومی فرمود که پوششانی ایشان گفتند که حضرت خود پوششاند باز فرمود
 که پوششانی چند بار این معامله شد آخر حضرت مخدومی دست راست شیخ جلال را در آستین کرد
 و شیخ عبد الرزاق تمام را پوشانید و پادشاه دست بر زانو شیخ جلال کرد و گفت که این امر شما ببارک
 باشد و حالا شمار بزرگ خود می شمارم شیخ جلال گفت آنچه شما میفرمایند ما میگویم ما کستین
 که دوکان شما از بزرگان ما اینهمه از ان شماست بعد بنده درگاه و صاحبزاده شیخ فخرالدین
 و شیخ عبد الرحیم و شیخ عبد الحکیم و شیخ عبد الملک و شیخ بھکمار و شیخ بھورن و شیخ فخرالدین
 متولی و شیخ حسام الدین قنوجی و سید نبی متولی و غلام حسین طالب علم و عبد القادر و الهیاد و غیره
 مریدان و طالبان جماعت کثیر پائی بوسی و مصافحه نمودیم و هر یک نذر کنز را نذر روز دوم از وجه
 نذر طعام کثیر پخته کنانیده بمردمان صغیر و کبیر بخشش نمودند و ما بین ظهر و عصر مجلس جماع شد
 جماع فقر و حالت تواجد در ایشان ظاهر گردید و حالت عظیم بر حضرت مخدومی روی نمود و صاحبزاده
 شیخ جلال ادر بر گرفت ایشان نیز بنحو دلی اختیار گردیدند حتی که نماز عصر در حالت بیخبری قضا
 شد و تا مغرب بانا لمای جانسوز در صحن مسجد بیجان و نیم بسط انداخت بوقت بانک نماز مغرب وی
 با فاقه آوردند و ما همه غلامان درگاه قدس بوس نمودم و از توجبات صاحب سجاد و امیر داری و ابریم

ناله الله تعالى بقاءه و محله و کاله و شرف و از جمله خوارق عادات حضرت مخدومی آنست که چون
 نسبت صاحبزاده شیخ جلال بدلات سید نور علی بخاری که بحلقه ارادت سرفرازست بخانه شیخ لاد
 فیاض که عالم بود و بعلوم ظاهری و در فن قواعد اشعار فارسی شعوری و داشت پیغام کردند شار الیه حاجت
 نمود حضرت مخدومی بحسب رسم و معمول مردم بخانه شیخ شیرینی فرستاد و درین اثنا کسی به خواه در نجاب
 والده ایشان خلعت نمائی کرد و در دل شیخ شک انداخت مشار الیه آومان فرستاد که کوزهای
 شیرینی بر کناره دریای کاپی بشکنند مردم آمده چنان کردند که شیخ گفته بود با سماع این ماجرا
 حضرت مخدومی در قهر شدند و فرمودند او بر اوراق چند مغرور شده من اوراق او را در ویریا انداختم
 در چند روز شیخ پالسران فوت شده و دیگران برض ملک گرفتار آمدند عاجز و حیران مانده
 شیخ بر خوردار و شیخ محمد صلاح پسران شیخ لاد و دختر بخدمت حضرت مخدومی التجا کردند و بفرستادن لاد
 خود با انفعال و طاعت کشیدند و طلب عفو تقصیرات خود کردند حضرت مخدومی در حق ایشان رحم
 کرد و دعای خیر فرمود دختر ابصاحبزاده شیخ جلال عقد نکاح بست هر دو برادران در زیر سایه طاقت
 سامی پرورش یافتند و همسایگی حضرت سکونت کردند و کرمید که درین میدان شاه مدار
 درین اثنا شاه در پایو غیره سیزده مردم که لباس ظاهری از ایشان بطور ناشایسته بود
 در رسیدند و ارادت خود را در سلک حضرت شاه بدیع الدین مدار رحمة الله علیه ظاهر نمودند حضرت
 مخدومی فرمود که بچند واسطه آنها واسطه چند بیان کردند معلوم شد ارادت ایشان بعد قصبه که با شیخ
 سراج الدین سوخته و با شاه مدار بظهور آمده واقع است و آن مشهور و مختصر آنست که هرگاه شاه مدار
 بدیع الدین در شهر کاپی نزول فرمودند و دران وقت شهر کاپی ولایت شیخ سراج الدین بود
 تمام مردم رجوع بشاه مدار آوردند قادر شه حاکم شهر که مرید شیخ سراج الدین و معتقد درویشان بود
 در جناب شاه مدار چند بار رفت مردمان شاه مدار راه ندانند و سخن بی ادبی گفت و گستاخی نمود
 شاه مدار او را بدعا کرد آبله و تمامی بدن او افتاد و پیش پیر خود رفت پیر لعاب دهن بر بدن آید
 مالیه و جبهه خود پوشانید آن همه آبله رفع شدند و باز شاه مدار مذکور گفت که حالا من ترا خسته و شیخ سراج

گفت که من تمامی سلسله تراستوخیم یعنی کمره و بی طریق کردیم که بیند که تازیت شیخ سراج سوزش در
سینه پیدا ماند اندک ایشانرا سوخته میگویند و از آن روز شاه کسی را مرید نگرد و اجازت و خلافت نداده
و رقعه بمشایخ زمان عموماً و خصوصاً نوشته که من ازین تاریخ کسی را مرید نگردم و نخواهم کرد
که اظهار مریدی من نماید و ازین خیال باز داشته بسک خود مرید سازند القصه حضرت مخدومی
سلمه الله تعالی این قصه را بیان کردند و فرمودند که واقعه چنین است اگر چه خدا و رسول خدا
و حب طریقه در ایشان و حب اعدا و از ایشان دارد و الا ارادت درست کنید دوم سلسله
صحیح پیدا آید که معمول و منقول ازین طایفه چنین است و ما علینا الالبلاغ المبین پسند
حضرت مخدومی سلمه الله تعالی که حسب شد و ولایت علی اخیر است در همه با تأثیر کرد و روز باراده
آورند و پنج اشخاص را مرید خود کردند و باقی را شیخ جلال سلمه الله تعالی سپردند و چنانچه در فهرست مسج
بعضی احوال هر یک در مقاله رابعه نوشته خواهد شد و اکثر مریدان شاه مدار شیخ سعید خیر آبادی
و مشایخان دیگر ارادت آورند و از جمله مکاشفات حضرت مخدومی آنست که شب نیمه زم
محرم الحرام سنه ثلث و ثلثین و تسع مائه در واقعه چنان معاینه کرد که یک از کاظمین وقت و
اصلاح حق ازین دار فنا بعالم بقا رجعت نموده است و چندین بزرگان جهت تجمیر و
تکفین بروی حاضر آمده اند و کفن او را از حجر بر ساخته اند و جنازه او را بر سر خود باری میزد حضرت
مخدومی غلغله و ملول خاطر ماندند و فرمود که در رؤیا چنین معلوم شده شاید یکی از خاصان خدا
فوت کرده است بوقت عصر شاه نعمت الله رفیق در گاه مخدوم شیخ محمد مینا رحمة الله علیه از آن راه
در گذر کرد و گفت که مخدوم شاه عبدالصمد صفی وفات کرد و خاطر حضرت مخدومی بسیار اندوگین
و اغم گین شدند و فرمودند ان الله واث الیه راجعون و انت من السلف و انت من
اللاحقین حاصل آنکه ایشان سبقت کردند و ما نیز ایشان لاحق میشویم چند روز فاتحه
بر وجه پاک ایشان و قل خوانده شد رحمة الله علیه و از جمله مکاشفات حضرت مخدومی
آنست که در عهد سلطان سکندر بن بهلول لودیه بی بزرگان و علما از دیار غرب هندوستان

شریف آورد و سلطان از کمال اخلاص و اعتقاد خدمت هر یک می نمود و در خدمت حضرت
 مخدومی نیز اعتقاد و درست داشت و شرف ملاقات حاصل نمود چنانچه سابق بران ایامی
 رفته است و اکثر اوقات اوصاف حمیده او و پیشش ابراهیم را ذکر می فرموده و چون ابراهیم شاه
 در جنگ بابر شاه کشته شد و در سلطنت بابر رسید و مان بابر دست تقدی و ستم پیرس بر
 خلایق دراز کرد و دغواط اکثر بزرگان و مزاج شریف حضرت مخدومی را نیز کرد و بی رسید بود
 چون شیخ حسام الدین قنوجی که از مریدان خاص است قدری شیرینی آورد و در آن وقت در حجره
 حضرت مخدومی بسته بود سنگ زد و حضرت مخدومی فرمود کدام است او گفت حسام الدین غلام
 جناب ام فرمود دیگر چیست گفت بایری و آن قسم شیرینی است که در عهد بابر تیار کرده بود و فرمود
 که نام بابر بگیر او از عالم رفت بعد شش روز از روی مکاتبات واقعه نویسان شهرت گرفت که
 بابر با شاه تبارج ششم جمادی الثانی سنه سبعة و ثلثین و تسع مائه فوت کرد و به هفتم ماه مذکور
 سنه مسطور بهایون کوس سلطنت زد چون بشردم همون تاریخ بود که حضرت مخدومی سلمه تعالی
 فرموده بودند بیان اربعین و وفات آنحضرت هر چند تبارج اربعین و ریاضات شایسته
 شان اهل قوت است و سن شریف مناسب آن نبود فلما از روی قوت و کمال باطنی و بهمت
 قلبی عزیمت بران صمم داشتند و حوجه زیر زمین کاویده و از بالا سر پوشانیده تا از شدت حرارت
 و باد سهمم پناه گرد و دوام صائم ماندگای از یک آنه خروا و گاهی از دو دانه افطار می فرمودند و عرصه
 یک صد و بیست روز برآمده و تمامی قوت ساقط کردید و جمله اعضای شریف ساکن ماندند و حرکت از ان
 منقطع گشت با وجود این ناتوانانی ادای نماز فریضه می کردند و سنن و نوافل با یامی و مداوم
 مراقب بیاد و دست مشغول می مانند و در ادای شرائط و لوازم اربعین بنحی تصویر و فتور راه نیافته
 اگر کسی از فرزندان و یا مریدان و در بعضی اوقات صاحبزاده شیخ جلال و این غلام جناب بخیریت
 شریف از خیریت مزاج شریف سوال میکردند چشم و اگر در حرم می فرمودند و اجابت بالعین
 میکردند و تمامی رب العزت بالاشاره بیجای آوردند از کمال بیطاعتی حضرت مخدومی آتشش

دزد و ضاظم مردم گردید و والده شریفه صاحبزاده شیخ جلال سلمه الله تعالی بنای پنجمه روضه متبرکه
 کرد آن حجره با اهتمام سید نبی متولی تیار ساخته تا یک قدم رسانید چون شش ماه گذشت
 میعاد منوی تمام گشت و دناشقی شور باذالقه فرمودند و روز بروز قوت و توانائی ظاهر شد
 مگر هر دو پای شریف بسبب مرادست جلسه دوازدهم چون وضع ماند و قیام بران در
 وسیع قدرت نمانده چون بنای روضه ملاحظه فرمودند از آن وقت مونکه با هم صحنه سرورازی
 یافت فرمودند که مصلحه بنای دوکان پسر خود شیخ جلال کرده مارا سایه آسمان بس بود بعد
 چند روز بتاینج بست سوم شهر جمادی الثانی در مزاج شریف گرانی تبی حادث گردید
 فرمودند که تدوی سنت است بیسمل خوردند مزاج شریف ضعیف بود و اسهال بشدت شد
 از نیم شب جمعه غره رجب سنه تسع و ثلثین و تسع مائده در حواس ظاهری تغییری ظاهر گشت از
 عالم بخود و با خدا با خود مانند صاحبزاده شیخ عبدالرزاق و شیخ عبدالرحیم و شیخ عبدالملک
 و شیخ عبدالکلیم و شیخ جلال و شیخ فخرالدین اولیا بطرف بالین و از مریدان شیخ حسام الدین
 و شیخ قمرالدین قنوجی شیخ الهدا و عبدالقادر و شیخ بهکمار ری و حاجی چاند و حاجی عثمان بطرف
 پایین حلقه کرده جانهای خود را نثار میکردند و از چشمان خود اشک خون میریختند و این
 کفش بردار کف پای شریف را بر چشم خود میسودم و دل نگیان را بخت سخت ساخته
 بر آتش فراق کباب مینودم صاحبزاده شیخ جلال تاب نه آورد آه کشید حضرت مخدومی
 دست ایشان محکم گرفته بقوت تمام و توانائی بطرف خود کشیدند که مردم را تعجب آمد
 فرمودند که فرزندی ام مدام قدم بر صدق و توکل با خدا و استقامت بر احیای طریقه مسلک
 استوار داری و شیخ عبدالرزاق و شیخ عبدالرحیم و جله فرزندان و مریدان همین قسم وصیت
 و نصیحت فرمودند و باز بیاد الهی مشغول شدند و چند سیه سکوت کرده بعد و سه ساعت
 چشم واکرده فرمودند که دو تھان سفید که لطامی بدست صلاحیت خود بافته و بارادت
 تمام آزرده است برآید و کفن از آن بسازید و حاجی عثمان و حاجی چاند بدو زند و غسل

باین بنده درگاه و شیخ بھکاماری امر کردند و فرمودند که امامت نماز جنازه مرا شیخ عبدالرزاق
 که اوسن است و یا شیخ عبدالرحیم که او حافظ قرآن است بکنند و از نوحه منع کردند برادرزاده
 شیخ فخرالدین او لیارا فرمودند که همین جای بابرادران موافقت کند و اگر حبیطن و درید
 هم خوب است شیخ عبدالرحیم و شیخ عبدالحلیم هر دو برادران زارنزار و بے اختیار شدند
 آنها را منع فرمود و چشم مبارک خود بکشادند و اثر اشک بر رخساره ظاهر شد شیخ عبدالرحیم
 گفت قبله من ماصیبت زدگان که اینچنین نعمت عظمی و همچنین پدر بزرگوار از من
 جدا شود چه حال ما خواهد بود و مایان را از گریه منع میفرمایند با وجود آنکه نیز بر رخساره حضرت اثر
 گریه ظاهر است فرمودند که گریه شما از اندیشه جان من و گریه ما از اندیشه ایمان من گریه ما بگو
 گریه سفیان ثوری است رضی الله عنه که تمام شب بزارید و بگریست پرسیدندش که چرا می گری
 ایمان بخدا و محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم داری و چند ان بارگناه بر خود نداری گفت بارگناه
 اگر کوسه باشد نزدیک رحمت پروردگار کاهست میگیرم ازان که ایمان بسلامت ببرم
 یا نه فرزندی ام کار بقوی و عبادت نیست بلکه برحمت و مغفرت اوست پس بوقت
 چاشت روز جمعه غره رجب سنه تسع و ثلثین و تسع مائه هر دو پای راست دراز کردند
 و ذره اثر کجی نمانده در روح لطیف بسوی خلد صعد و نمود و از فراق آفتاب جهان تاب
 شب دید بگردید هر یک بحسب فرموده خدمت خود بجا آورد و سعادت ابدی حاصل
 کرد و بعد نماز جمعه شیخ عبدالرزاق با جمله فرزندان و مریدان جماعت کثیر نماز جنازه
 خواندند و در آن اثناء بر سه پدید آمد و بر جنازه متبرکه مبارید و آن آثار مغفرت و قبولیت
 است چنانچه در آثار و اخبار مذکور است روز اول شیخ عبدالرزاق در روز دوم شیخ
 عبدالرحیم طعام آوردند روز سوم شیخ جلال طعام وافر حمت همانان و غیره تیار کرد
 و هفت لک کلمه طیب و سوره اخلاص خوانده و پانزده ختم قرآن شیخ عبدالرحیم و شیخ
 جلال و شیخ عبدالرزاق و باقی مریدان و طالبان خوانده بر روح پاک حضرت نحوی

بخشیدند و چون بعضی سادات سکان کنار گنگ و بعضی محبان دیگر که بجناب حضرت
مخدومی رسوخیت و بندگی داشتند از بلاد و قریات خود با تقریب فاتحه و تعزیه در رسیدند
گفتند که ماه در بست نهم دیده شد وفات حضرت شیخ بدویم رجب واقع گشت صاحبزاده
سجاده شیخ جلال فرمود که بحسب رویت مایان در غره رجب واقع شده فاما برای احتیاط
در رفع اختلاف اگر زنده باشیم آینده را طریق عرس و ترتیب مجلس در هر دو تاریخ خواهیم کرد
انشاء الله تعالی و چندین خوارق عادات و تصرفات حضرت مخدومی قدس الله
سره العزیز و رحمة الله علیه بعد وفات بوقوع آمدند و تصرفات ممت آن حضرت
بهمو تصرفات حیات شریف و اکثر امورات یکسان و بے تفاوت ظاهراً گشتند
و از آن جمله آنست که چون این فقیر بسک غلامی درآمده و از خرقه خلافت مستفیض شده و
در وقت وفات حضرت حاضر بودم با هر یک فرزندان التفات فرمودند و با شیخ
فخرالدین اولیا نیز اجازت بطن دادند و این غلام را بچیزهای اشارت فرمودند درین
قلق متحیر و متحیر ماندم و در دل عهد بستم که تا یک سال از مرار شریف جدا نخواهم شد
چون در عشره آخره رمضان مبارک متکلف بودم بشارت غیبی از جناب آنحضرت
مخدومی بسبح فقیر رسید که وجیم اندیشه مکن جای سکونت ترا در اطراف خیر آباد مقرر فرموده اند
و نیز بزبان هندی فرمودند که شکر در کھیری خوش باشد همیشه
که کھیری جای است در مضافات خیر آباد و شکر در انجا قسمه خوب پیدا میشود
و باز از راه کمال سفقت این غلام را بلفظ شکر تعبیر و تفویض کرده باشند و حال
را در خدمت صاحب سجاده شیخ جلال سلمه الله تعالی ظاهر نموده ام
فرمودند که سابق چنان عهد کرده اید فی الحال مناسب نیست بعد از عرس
سال اول رخصت خواهیم داد چون ماه رجب المرجب نزدیک
رسیده یک من پخته برنج و بست پنج روپیہ مرزا را در دلی بیگ

حاکم قنوج نیاز فرستاد و شانزده رویه قاضی بھکھاری و ده رویه شیخ فخرالدین متولی
 نذر آورده و آنچه لوازم اسباب بود همه را صاحب سجاده شیخ جلال مہیا کرد و روز سلخ
 جمادی الثانی مردم قنوج و بگرام و را جگیر و بلہور و غیرہ از اطراف جو انب اجمع کردند
 بشب غرہ رحیب بموجب رواج و معمول پیران و مرشدان ترتیب مجلس نمودند و صاحب
 سجاده باتبرکات متبرکات رونق مجلس بخشیدہ و حالتی عظیم بر صاحب سجاده و شیخ
 عبد الرزاق روی نمود تا یکپاس در مجلس سماع تواجد میکردند و روز غرہ ماہ مجلس طعام بکثرت
 طعام بخاص و عام تقسیم کردند بوقت چاشت دوم ماہ بحسب وعدہ صاحب سجاده نیز ترتیب
 مجلس نموده شربت و شیرینی و عطریات حاضر نموده شیخ عبد الرحیم سہ ختم قرآن مجید
 بخشیدند بعدہ قوالان اقوال حضرت امیر خسرو رحمۃ اللہ علیہ غار کرد

۱۰۵۵۶

Printed and
 Published by
 the
 Government
 Press, Calcutta.

Printed and
 Published by
 the
 Government
 Press, Calcutta.

خاتمہ کتاب

الحمد للہ کہ کتاب موسوم پر کشف الظلم در حالات فیض آیات حضرت صباح العاشقین
چشتی قدس اللہ سرہ کہ یکوشش خاص جناب خواجہ سید محمد محی الدین حسین ہودوی
فضل رحمانی بہم رسیدہ و بہ تصحیح جناب مکرمی مولانا حکیم سید عبدالحی صاحب ای بریلوی
دام فیضہ مطبوع گردیدہ باتمام رسیدہ مقبول خاص و عام باد۔

تاریخ طبع این کتاب فقیر محمد سلیمان
قادر می چشتی حاذق

مژدہ اسے عاشقان قدس مقام
طبع شد این کتاب در یتیم

مژدہ اسے طالبان حب و غرام
بحر عرفان اولیا سے عظام
سید مرتضیٰ حسیب و نجیب
نخبہ آل پاک خیر انام

صاحب جو و فضل و لطف و کرم
بہر این کار خیر سعی نمود
خاصہ خاصگان و رحمت عام
تا کہ این طبع یافت حسن انجام

فجزاہ الذی یؤول الیہ
کل خیر مع الوجود التام

این سعادت ز فضل رحمن ست
حاذق بینوا فقیر حقیر
ورنہ این کار را نہ بود انجم
مست جام سے حبیب مدام

سال تاریخ طبع گفت چنین
کامل ذکر اولیا سے کرام

۳۰ سالہ

ACC. No. 1.224...

AUTHOR.

TITLE.

كشف الظلم

[illegible]

ALIGARH
MUSLIM
UNIVERSITY

-:RULES:-

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1/- per volume per day shall be charged for textbooks and 10 P. per vol. per day for general books kept overdue.

